

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Tertia Pars. Qualiter Rector Bene Vivens debeat docere & admonere
subditos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

Aliter qui cum dignè prædicare valeant, præ nimia humilitate formidant; aliter quos à prædicatione imperfectio vel ætas prohibet, & tamen prædicationis impellit. 26.

Aliter qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur; aliter qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen ad veritatis labore fatigantur. 27.

Aliter conjugii obligati, aliter à conjugii nexibus liberi. 28.

Aliter peccatorum carnis conscii, aliter ignari.

29. Aliter qui peccata deplorant operum, aliter qui cogitationum. 30.

Aliter qui admissa plangunt, nec tamen deserunt; aliter qui deserunt, nec tamen plangunt. 31.

Aliter qui illicita quæ faciunt, etiam laudant; aliter qui accusant prava, nec tamen deviant. 32.

Aliter qui repentina concupiscentia superantur, atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur. 33.

Aliter qui licet minima, crebrò tamen illicita faciunt; aliter qui se à parvis custodiunt, sed aliquando in gravioribus demerguntur. 34.

Aliter qui bona nec inchoant, aliter qui inchoata minimè consummant. 35.

Aliter qui mala occultè agunt, & bona publicè; aliter qui bona quæ faciunt abscondunt, & tamen quibusdam factis publicè mala de se opinari permittunt. 36.

Sed quid utilitatis est, quòd cuncta hæc collecta numeratione transcurramus, si non etiam admonitionis modos per singula, quanta possumus brevitate, pandamus. [* De his igitur omnibus à principali sumentes exordium, latius ex ordine per singula disseramus.]

Admonitio I.

Aliter igitur admonendi sunt viri, atque aliter femina: quia illis graviora, istis verò injungenda sunt leviora: ut illos magna exerceant, istas autem lenia demulcendo convertant.

Admonitio II.

25. Aliter admonendi sunt juvenes, atque aliter senes: quia illos plerumque severitas admonitionis ad profectam dirigit; istos verò ad meliora opera deprecatio blanda componit. Scriptum quippe est: *Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem.*

Admonitio III.

26. Aliter admonendi sunt inopes, atque aliter locupletes: illis namque offerre consolationis solatium contra tribulationem, istis verò inferre metum contra elationem debemus. Inopi quippe à Domino per Prophetam dicitur: *Noli timere, quia non confundis deris.* Cui non longè pòst blandiens, dicit: *Pericula tempestate convulsa.* Rursumque hanc consolatur, dicens: *Elegi te in camino pauperum.* At contra Paulus discipulo de divitibus dicit: *Divitibus hujus sæculi præcipe non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum suarum.* Ubi notandum valde est, quòd humilitatis doctor memoriam divitum faciens, non ait, *Roga, sed Præcipe:* quia etsi impendenda est pietas infirmitati, honor tamen non debetur elationi. Talibus ergo rectum quod dicitur, tantò rectius jubetur, quantò & in rebus transitoriis altitudine cogitationis intumescunt. De his in Evangelio Dominus dicit: *Vae vobis divitibus, qui habetis consolationem vestram.* Quia enim quæ sunt æterna gaudia nesciunt, ex præsentis vitæ abundantia consolantur. Offerenda est ergo eis consolatio, quos caminus paupertatis excoquit; atque illis inferendus est timor, quos consolatio gloriæ temporalis extollit: ut & illi discant, quia divitias quas non concupiscunt, possident; & isti cogno-

scant, quia eas quas concupiscunt nequaquam tenere possunt. Plerumque tamen personarum ordinem permutat qualitas morum: ut sit dives humilis, sit pauper elatus. Unde mox prædicantis lingua cum audientis debet vita componi: ut tantò districtius in paupere elationem feriat, quantò cum nec illata paupertas inclinatur: & tantò lenius humilitatem divitum mulceat, quantò eos nec abundantia quæ sublevar, exaltat. Nonnumquam tamen etiam superbus dives exhortationis blandimento placandus est: quia & plerumque dura vulnera per lenia fomenta mollescunt, & furor insanorum sæpe ad salutem medico blandiente reducitur: cumque eis in dulcedine condescenditur, languor insanie mitigatur. Neque enim negligenter intendum est, quòd cum Saulem spiritus adversus invaderet, apprehensam David citharâ, ejus vafaniam sedabat. Quid enim per Saulem, nisi elatio potentum; & quid per David innuitur, nisi humilis vita sanctorum? Cum ergo Saül ab immundo spiritu arripitur, David canente ejus vafania temperatur: quia cum sensus potentum per elationem in furorem vertitur, dignum est ut ad salutem mentis quasi dulcedine citharæ, locutionis nostræ tranquillitate revocetur. Aliquando autem cum hujus sæculi potentes arguuntur, prius per quasdam similitudines velut de alieno negotio requirendi sunt: & cum rectam sententiam quasi in alterum protulerint, tunc modis congruentibus de proprio reatu ferendi sunt: ut mens temporalis potentia tumida, contra corripientem nequaquam se erigat, quæ suo sibi judicio superbiæ cervicem calcet; & in nulla sui defensione se exerceat, quam sententia proprii oris ligat. Hinc est enim quòd Nathan propheta arguere Regem venerat, & quasi de causa pauperis contra divitem judicium quærebat; ut prius rex sententiam diceret, & reatum suum postmodum audiret, quatenus nequaquam justitiæ contradiceret, quam ipse in se protulisset. Vir itaque sanctus & peccatorem considerans & regem, miro ordine audacem reum prius per confessionem ligare studuit, & postmodum per invocationem secare. Celavit paululum quod quæsit, sed percussit repente quem tenuit. Pignus enim fortasse incidere, si ab ipso sermonis exordio aperte culpam ferire voluisset: sed præmissa similitudine, eam quam occultabat exacuit increpationem. Ad ægrum medicus venerat, secandum vulnus videbat, sed de patientia ægri dubitabat. Abscondit igitur ferrum medicinale sub veste, quod eductum subito fixit in vulnere, ut secantem gladium sentiret æger antequam cerneret, ne si antè cerneret, sentire recusaret.

Admonitio IV.

Aliter admonendi sunt læti, aque aliter tristes. Læti videlicet inferenda sunt tristitia quæ sequuntur ex supplicio; tristes verò inferenda sunt læta quæ promittuntur ex regno. Discant læti ex minarum asperitate quod timeant; audiant tristes præmiorum gaudia de quibus presument. Illis quippe dicitur: *Vae vobis qui rideris nunc, quoniam flebitis:* isti verò eodem magistro docente audiunt: *Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Nonnulli autem læti vel tristes non rebus fiunt, sed conspersioibus existunt. Quibus profectò intimandum est quòd quædam vitia quibusdam conspersioibus juxta sunt. Habent enim læti ex propinquo luxuriam, tristes iram. Unde necesse est ut non solum quisque consideret quod ex conspersione sustinet, sed etiam quod ex vicino deterius perurget: ne dum nequaquam pugnat contra hoc quod tolerat, ei quoque à quo se liberum æstimat, vitio succumbat.

Admonitio V.

Aliter admonendi sunt subditi, atque aliter præ-

Y y iij

* al.
Hac de
sunt in
var.
edit. Ro-
mana,
& in
codd.
ms.

24.

1. Tim.
5.

Esaï. 45.
Ibid. c
Esaï. 48.
b

1. Tim.
6. d

Luc. 6. c

* al.
conspi-
ciunt.

1. Reg.
18.

B

C

2. Reg.
12.

D

27.

Luc. 6. d
10an. 16.

E

28.

Iati. Illos ne subjectio conterat, istos ne locus superior extollat. Illi ne minus quæ jubentur impleant, isti ne plus iusto jubeant quæ compleantur. Illi ut humiliter subjaceant, isti ut temperanter præfint. Nam quod intelligi & figuratiter potest, illis dicitur: *Filii, obedite parentibus vestris in Domino*: istis verò præcipitur: *Et patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros*. Illi discant quomodo ante occulti arbitri oculos sua interiora componant, isti quomodo etiam commissis sibi exempla bene vivendi exterioris præbeant. Scire etenim prælati debent, quia si perversa umquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Unde necesse est, ut tantò se cautius à culpa custodiant, quantò per prava quæ faciunt, non soli moriuntur: * [sed aliorum animarum, quas pravis exemplis destruxerunt, rei sunt.] Unde admonendi sunt illi, ne districtius puniantur si absoluti reperiri nequiverint saltem de se: isti ne de subditorum erratibus judicentur, etiam si se jam de se securos inveniunt. Illi ut tantò circa se sollicitius vivant, quantò eos aliena cura non implicat: isti verò ut sic aliorum curas pleant, quatenus & suas agere non desistant, & sic in propria sollicitudine fervent, ut à commissorum custodia minime torpescant. Illi enim sibi vacant dicitur: *Vade ad fornicam, & piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam*. Ille autem terribiliter admonetur, cum dicitur: *Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, & illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus*. Spondere namque pro amico, est alienam animam in periculo suæ conversationis accipere. Unde & apud extraneum manus defigitur; quia apud curam sollicitudinis quæ antè deerat, mens ligatur. Verbis verò oris sui illaqueatus est, ac propriis sermonibus captus: quia dum commissis sibi cogitur bona dicere, ipsi prius necesse est quæ dixerit, custodire. Illaqueatur igitur verbis oris sui, dum ratione exigente constringitur, ne ejus vita ad aliud quam admonet relaxetur. Unde apud districtum judicem cogitur tanta in opere exolvere, quanta cum constat aliis voce præcepisse. Ubi & bene mox exhortatio subditur, ut dicatur: *Fac ergo quod dico fili mi, & remittis libera: quia incidisti in manus proximi tui, discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebre tue*. Quisquis enim ad vivendum aliis in exemplum præponitur, non solum ut ipse vigilet, sed etiam ut amicum suscitaret admonetur. Et namque vigilare bene vivendo non sufficit, si non & illum cui præest, à peccati torpore disungit. Bene autem dicitur: *Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebre tue*. Somnum quippe oculis dare, est intentione cessante, subditorum curam omnino negligere. Palpebre verò dormitant, cum cogitationes nostræ ea quæ in subditis arguenda cognoscunt, pigredine deprimentate dissimulant. Plene enim dormire, est commissorum acta nec scire, nec corrigere. Non autem dormire, sed dormitare est, quæ quidem reprehendenda sunt cognoscere, sed tamen propter mentis tardium dignis ea increpationibus non emendare. Dormitando verò oculis ad plenissimum somnum ducitur: quia dum plerumque qui præest, malum quod cognoscit, non refecat, ad hoc quandoque negligentia suæ merito pervenit, ut quod à subjectis delinquitur, nec agnoscat. Admonendi sunt itaque qui præfunt, ut per circumspeditionis studium oculos pervigiles intus & in circuitu habeant, & cæli animalia fieri contendant. Ostensa quippe cæli animalia in circuitu & intus oculis plena describuntur. Dignum quippe est, ut cuncti qui præfunt, intus atque in circuitu oculos habeant, quatenus & interno judici in semetipsis placere stu-

deant, & exempla vitæ exterioris præbentes, ea etiam quæ in aliis sunt corrigenda deprehendant. Admonendi sunt subditi, ne prepositorum suorum vitam temere judicent, si quid eos forcasse agere reprehensibiliter vident: ne unde mala recte redarguant, inde per elationis impulsu in profundiora mergantur. Admonendi sunt, ne cum culpas prepositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic si qua valde sunt eorum prava, apud semetipsos diducant, ut tamen divino timore constricti ferre sub eis jugum reverentia non reculent. Quod melius ostendimus, si David factum ad medium deducamus. Saül quippe persecutor, cum ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus, illic cum viris suis David inerat, qui jam tam longo tempore persecutionis ejus mala tolerabat. Cumque cum viri sui ad ferendum Saül accenderent, fregit eos responsionibus, quia manum mittere in christum Domini non deberet. Qui tamen occulte surrexit, oram chlamydis ejus absceidit. Quid enim per Saül, nisi mali rectores: quid per David, nisi boni subditi designantur? Saül igitur ventrem purgare, est prava prepositos conceptam in corde malitiam usque ad opera miseri odoris extendere, & cogitata apud se noxia factis exterioribus exequendo monstrare. Quem tamen David ferire meruit, quia pie subditorum mentes ab omni se peste obtestationis abstinentes, prepositorum vitam nullo lingue gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt. Qui & si quando pro infirmitate sese abstinere vix possunt, ut extrema quadam atque exteriora prepositorum mala, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram chlamydis silenter incidunt: quia videlicet dum prælatæ dignitati saltem innoxie & latenter derogant, quasi regis superpositi vestem secant; sed tamen ad semetipsos redeunt, seque vehementissimè vel de tenuissima verbe laceratione reprehendunt. Unde bene & illic scriptum est: *Post hæc David percussit cor suum, eo quod absceidisset oram chlamydis Saül*. Facta quippe prepositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum rectè reprehendenda judicantur. Si quando verò contra eos vel in minimis lingua labitur, necesse est ut per afflictionem poenitentia cor prematur: quatenus ad semetipsum redeat, & cum præpositæ potestati deliquerit, ejus contra se judicium à quo sibi prælatæ est, perhorrescat. Nam cum præpositis delinquimus, ejus ordinationi qui eos nobis prætulit, obviamus. Unde Moyses quoque cum contra se & Aaron conqueri populum cognovisset, ait: *Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum*.

Admonitio VI.

Aliter admonendi sunt servi, atque aliter domini. Servi scilicet, ut in se semper humilitatem conditionis aspiciant: domini verò, ut natura suæ quæ æqualiter sunt cum servis conditi, & memoriam non amittant. Servi admonendi sunt ne dominos despiciant, ne Deum offendant si ordinationi illius superbiendo contradicunt: domini quoque admonendi sunt, quia contra Deum de munere ejus superbiunt, si eos quos per conditionem tenent subditos, æquales sibi per naturæ consortium non agnoscunt. Isti admonendi sunt ut sciant se servos esse dominorum: illi admonendi sunt ut cognoscant se servos esse servorum. Istis namque dicitur: *Servi, obedite dominis carnalibus*. Et rursum: *Quicumque sunt sub jugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur: illis autem dicitur: Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes quod & illorum & vester Dominus est in calis*.

Admonitio VII.

Aliter admonendi sunt sapientes hujus sæculi,

Coloss. 3.
d
Ibid. c
Mor. lib.
21. c. 14.
et 15.
11. q. 3. c.
Præci-
pue. p.
scire præ-
lati

* Absunt
à pluri-
bus mss.
cod.

Prov.
6. a
Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ezech.
1.
Apost. 4.

1. Reg.

2. q. 7. c.
Oves

Exod.
16. b

29.

Coloss. 3.
d
1. Tim.
6.
Coloss. 4.

30.

S. GREGORII
PASTORALIS
CURÆ

atque aliter hebetes. Sapientes quippe admonendi sunt, ut * sciant se amittere quæ sciunt; hebetes quoque admonendi sunt, ut appetant scire quæ nesciunt. In illis hoc primum destruendum est, quod se sapientes arbitrantur: in istis jam ædificandum est quidquid de superna sapientia cognoscitur: quia dum minimè superbiunt, quasi ad suscipiendum ædificium corda paraverunt. Cum illis laborandum est, ut sapientius stulti fiant, stultam sapientiam deserant, & sapientem Dei stultitiam discant: istis verò prædicandum est, ut ab ea quæ putatur stultitia, ad veram sapientiam viciniùs transcant. Illis namque dicitur: *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, ut sit sapiens: istis verò dicitur: Non multi sapientes secundum carnem.* & rursum: *Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes.* Illos plerumque ratiocinationis argumenta, istos nonnumquam meliùs exempla convertunt. Illis nimirum prodest, ut in suis allegationibus victi jaceant: istis verò aliquandò sufficit, ut laudabilia aliorum facta cognoscant.

Rom. 1. b Unde & magister egregius, sapientibus & insipientibus debitor, cum Hebræorum quosdam sapientes, quosdam verò etiam tardiores admoneret, illis de completionem Testamenti veteris loquens, eorum sapientiam argumento superavit, dicens: *Quod enim antiquatur & senescit, prope in meritum est.* Cum verò solis exemplis quosdam trahendos cernebat, in eadem epistola adjunxit: *Sancti ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, sceli sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt.* Et rursum: *Memento præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conversationis, imitramini fidem: quatenus & illos victrix ratio frangeret, & istos ad majora conscendere imitatio blanda suaderet.*

Admonitio VIII.

31. Aliter admonendi sunt impudentes, atque aliter verecundi. Illos namque ab impudentiæ vitio non nisi increpatio dura compefcit: istos autem plerumque ad melius exhortatio modesta componit. Illi se delinquere nesciunt, nisi etiam à pluribus increpentur: istis plerumque ad conversionem sufficit, quod eis doctor mala sua saltem leniter ad memoriam reducit. Illos meliùs corrigit qui invehendo reprehendit: istis autem major profectus adducitur, si hoc quod in eis reprehenditur, quasi ex latere tangatur. Impudentem quippe Judæorum plebem Dominus aperte increpans, ait: *Frons mulieris meretricis facta est tibi, nolisti erubescere.* Et rursum verecundantem refovet, dicens: *Confusionis adolescentia tua oblivisceris, & opprobrii viduitatis tua non recordaberis, quia dominabitur tui qui fecit te.* Impudenter quoque delinquentes Galatas aperte Paulus increpat, dicens: *Q insensati Galatae, quis vos fascinavit? Et rursum: Sic stulti estis, ut cum spiritu cæperitis, nunc carne consumamini? Culpas verò verecundantium quasi compatiens reprehendit, dicens: Gavisus sum in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando reformistis pro me sentire sicut & sentiebatis: occupati enim eratis. ut & illorum culpas increpatio dura detegeret, & horum negligentiam mollior sermo velaret.*

Admonitio IX.

32. Aliter admonendi sunt protervi, atque aliter pusillanimes. Illi enim dum valde de se præsumunt, exprobrando ceteros dedignantur: isti autem dum nimis infirmitatis suæ sunt conscii, plerumque in desperationem cadunt. Illi singulariter summa æstimant cuncta quæ agunt, isti vehementer despecta putant esse quæ faciunt, & idcirco in desperatione franguntur. Subtiliter itaque ab arguente dis-

cutienda sunt opera protervorum, ut in quo sibi placent, ostendantur quia Deo displicent. Tunc enim protervos meliùs corrigimus, cum ea quæ bene egisse se credant, malè acta monstramus: ut unde adepta creditur gloria, inde utilis subsequatur confusio. Nonnumquam verò cum se vitium protervitæ minimè perpetrare cognoscunt, compendiosius ad correctionem veniunt, si alterius culpæ manifestioris & ex latere requisitæ improprio confundantur: ut ex eo quod defendere nequeant, cognoscant se tenere improbè quod defendunt. Unde cum protervè Paulus Corinthios adversum se invicem videret inflatos, ut alius Pauli, alius Apollo, alius Cephæ, alius Christi esse se diceret, incestus calpam in medium deduxit, quæ apud eos & perpetrata fuerat, & incotrecta remanebat, dicens: *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris quis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit.* Ac si aperte dicat: *Quid vos per protervitiam hujus vel illius dicitis, qui per dissolutionem negligentia, nullius vos esse monstratis? At contra, pusillanimes apertius ad iter bene agendi reducimus, si quædam illorum bona ex latere requiramus, ut dum in eis alia reprehendendo corripimus, alia amplectendo laudemus, quatenus eorum teneritudinem laus audita nutriat, quam culpa increpata castigat. Plerumque autem utiliùs apud illos proficimus, si & eorum bene gesta memoramus. Et si qua ab eis inordinatè gesta sunt, non jam tamquam perpetrata corripimus, sed quasi adhuc ne perpetrari debeant, prohibemus: ut & illa quæ approbamus, illatus favor augeat, & contra ea quæ reprehendimus, magis apud pusillanimes exhortatio verecunda convalescat. Unde idem Paulus cum Thessalonicenses in accepta prædicatione perdurantes, quasi de vicino mundi termino quadam cognosceret pusillanimitate turbatos, prius in eis quæ fortia prospicit laudat, & cavè monendo postmodum quæ infirma sunt, roborat. Ait enim: *Gratias agere debemus Deo semper pro vobis fratres, ita ut dignum est, quoniam supercreverit fides vestra, & abundat charitas uniuscujusque vestrum in invicem, ita ut & nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis Dei pro patientia vestra & fide.* Et cum blanda hæc vitæ eorum præconia præmississet, paulò post subdidit, dicens: *Rogamus autem vos fratres, per adventum Domini nostri Jesu Christi, & nostra congregationis in ipsum, ut non cito moveamini à vestro sensu, neque terreamini, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epistolam tanquam per nos missam, quasi insiet dies Domini.* Egit enim verus doctor, ut prius audirent laudati quod recognoscerent, & postmodum quod exhortati sequerentur: quatenus eorum mentem ne admonitio subjuncta concuteret, laus præmissa solidaret: & qui commotos eos vicini finis suspicione cognoverat, non jam redargebat motos, sed quasi transacta nesciens, adhuc commoveri prohibebat: ut dum de ipsa levitate * motionis prædicatori suo se incognitos crederent, tantò reprehensibiles fieri, quantò & cognosci ab illo formidarent.*

Admonitio X.

33. Aliter admonendi sunt impatientes, atque aliter patientes. Dicendum namque est impatientibus, quia dum refrænare spiritum negligunt, per multa etiam quæ non appetunt, iniquitatum abrupta rapiuntur: quia videlicet mentem impellit furor, quò non trahit desiderium, & agit commota velut nesciens, unde post doleat sciens. Dicendum quoque impatientibus, quia dum motionis impulsu præcipites, quadam velut alienati peragunt, vix mala sua postquam fuerint perpetrata cognoscunt. Qui

dum perturbationi suæ minimè obstitunt, etiam si qua à se tranquilla mente fuerant bene gesta confundunt, & improvise impulsu destruunt quidquid forsitan diu labore provido construxerunt. Ipsa namque quæ mater est omnium custosque virtutum, per impatientiæ vitium virtus amittitur charitatis. Scriptum quippe est: *Charitas patiens est.* Igitur cum minimè est patiens, charitas non est. Per hoc quoque e impatientiæ vitium ipsa virtutum nutrix doctrina dissipatur. Scriptum namque est: *Doctrina viri per patientiam nascitur.* Tantò ergo quisque minùs ostenditur doctus, quantò minùs convincitur patiens. Neque enim potest veraciter bona docendo impendere, si vivendo nescit æquanimiter aliena mala tolerare. Per hoc quoque impatientiæ vitium plerumque mentem arrogantiae culpa transfigit: quia dum despici in mundo hoc quisque non patitur, bona si qua sibi occulta sunt, ostentare conatur, atque sic per impatientiam usque ad arrogantiam ducitur: dumque ferre despectionem non potest, detegendo semetipsum in ostentatione gloriatur. Unde scriptum est: *Mulier est patiens arrogante.* Quia videlicet eligit patiens qualibet mala perpeti, quàm per ostentationis vitium bona sua occulta cognosci. At contrà eligit arrogans bona de se vel falsa jactari, ne mala possit vel minima perpeti. Quia igitur cum patientia relinquitur, etiam bona reliqua quæ jam gesta sunt, destruuntur, rectè per Ezechielem * in altari Dei esse fossa perhibetur, ut in ea videlicet superposita holocausta ferventur. Si enim in altari fossa non esset, omne quod in eo sacrificium reperiret, superveniens aura dispergeret. Quid verò accipimus altare Dei, nisi animam iusti, quæ quot bona egerit, tot super se ante ejus oculos sacrificia imponit: Quid autem est altaris fossa, nisi bonorum patientia, quæ dum mentem ad adversa toleranda humiliat, quasi more foveæ hanc in imo positam demonstrat? Fossa ergo in altari fiat, ne superpositum sacrificium aura dispergat: id est, electorum mens patientiam custodiat, ne commota vento impatientiæ, & hoc quod bene operata est amittat. Bene autem hæc eadem fossa unius cubiti esse memoratur: quia nimirum si patientia non deseritur, unitatis mensura servatur. Unde & Paulus ait: *Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Lex quippe Christi est charitas unitatis, quam soli perficiunt, qui nec cum gravantur excedunt. Audiant impatientes quod scriptum est: *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.* Minor enim est victoria urbium, quia extra sunt quæ subiguntur: valde autem majus est quod per patientiam vincitur; quia ipse à se animus superatur, & semetipsum sibi metipsum subjicit, quando cum patientia intra se frenari compellitur. Audiant impatientes quod electis suis Veritas dicit: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Sic enim conditi mirabiliter sumus, ut ratio animam, & anima possideat corpus. Jus verò animæ à corporis possessione repellitur, si non priùs anima à ratione possidetur. Custodem igitur conditionis nostræ patientiam Dominus esse monstravit: quia in ipsa nos possidere nosmetipsos docuit. Quanta ergo sit impatientiæ culpa cognoscimus, per quam & hoc ipsum amittimus possidere quod sumus. Audiant impatientes quod per Salomonem rursum dicitur: *Totum spiritum suum proferat stultus, sapiens autem differt & reservat in posterum.* Impatientia quippe impellente agit ut totus foras spiritus proferatur; quem idcirco perturbatio citius ejicit, quia nulla interiùs disciplina sapientiæ circumcludit. Sapiens autem differt & reservat in posterum. Læsus enim, in præsens se ulcisci non desiderat, quia etiam tolerans parci optat, sed tamen justè vindicari omnia extremo judicio non ignorat. At contrà admonendi sunt

A patientes, ne in eo quod exteriùs portant, interiùs doleant: ne tantæ virtutis sacrificium quod integrum foras immolant, intus malitiæ peste corrumpant: & cum ab hominibus non agnoscitur, sed tamen sub divina examinatione peccatur, tantò deterior culpa doloris fiat, quantò sibi ante homines virtutis speciem vindicat. Dicendum itaque est patientibus, ut studeant diligere quos sibi necesse est tolerare: ne si patientiam dilectio non sequatur, in deteriorem culpam odii virtus ostensa vertatur. Unde Paulus cum diceret: *Charitas patiens est,* illico adjunxit: *Benigna est,* videlicet ostendens, quia quos ex patientia tolerat, amare etiam ex benignitate non cessat. Unde idem doctor egregius cum patientiam discipulis suaderet, dicens: *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis:* quasi cunctis exteriùs jam bene compositis ad interiora convertitur, dum subjungit: *Cum omni malitia:* quia nimirum frustra indignatio, clamor & blasphemia ab exterioribus tollitur, si in interioribus vitiorum mater malitia dominatur: & in casum foras nequitia ex ramis inciditur, si surrectura multipliciùs intus in radice servatur. Unde & per semetipsam Veritas dicit: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutoribus & calumniatoribus vos.* Virtus itaque est coram hominibus adversarios tolerare; sed virtus coram Deo, diligere: quia hoc solum Deus sacrificium accipit, quo ante ejus oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Hinc est quòd rursum quibusdam patientibus, nec tamen diligentibus dicit: *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* Perturbatio quippe impatientiæ, festuca est; malitia verò in corde, traves in oculo. Illam namque aura tentationis agit, hanc autem consummata nequitia pæne immobiliter portat. Rectè verò illic subjungitur: *Hypocrita ejice primam trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.* Ac si dicatur menti iniquæ interiùs dolenti, & sanctam se exteriùs per patientiam demonstranti: Priùs à te molem malitiæ excute, & tunc alios de impatientiæ levitate reprehende: ne dum non studes simulationem vincere, pejus tibi sit aliena prava tolerare. Evincere etiam plerumque patientibus solet, ut eo quidem tempore quo vel adversa patiuntur, vel contumelias audiunt, nullo dolore pulsantur, & sic patientiam exhibeant, ut custodire etiam cordis innocentiam non omitterent: sed cum post paululum hæc ipsa quæ pertulerint, ad memoriam revocant, igne se doloris inflammant, argumenta ultionis inquirunt, & mansuetudinem quam tolerantes habuerunt, retractantes in malitiam vertunt. Quibus citius à predicante succurritur, si quæ sit hujus malitiæ causa pandatur. Callidas namque adversarius bellum contra duos movet, unum videlicet inflammans ut contumelias prior inferat, alterum provocans ut contumelias læsus reddat. Sed plerumque dum hujus jam victor est qui injuriam persuasus irrogat, ab illo vincitur qui illatam sibi æquanimiter portat. Unius ergo victor quem commovendo subjugavit, tota contra alterum virtute se erigit, eumque obstitentem fortiter & vincenstem dolet: quem quia commovere in ipsa contumeliam jaculatione non potuit, ab aperto certamine interim quiescens, & secreta suggestionem cogitationem læscens, aptum deceptionis tempus inquit. Quia enim publico bello perdidit, ad exercendas occultè insidias exardescit. Quiescit namque tempore jam ad victoris animum redit, & vel rerum damna, aut injuriarum jacula ad memoriam reducit, cunctaque quæ sibi illata sunt, vehementer exaggerans, intolerabilia ostendit: tantoque mentem merore conturbat, ut plerumque vir patiens illa se æquanimiter tolerasse

1. Cor. 13.

b

Prov. 19. b

Eccle. 1.

b

Ezec. 43. b

* al.

cisc in

altari

Dei fossa

præcipi-

tur.

Ibid.

Galat. 5.

a

Pro. 16. d

Luc. 21.

d

Pro. 29. b

1. Cor. 13.

Eph. 4.

Ibid.

Luc. 6. d

Mat. 7.

Ibid.

tolerasse post victoriam captivus erubescat, seque non reddidisse contumelias doleat, & deteriora respondere, si occasio præbeatur, querat. Quibus ergo isti sunt similes, nisi his qui per fortitudinem in campo victores sunt, sed per negligentiam postmodum intra urbis claustra capiuntur? Quibus sunt similes, nisi iis quos irruens gravis languor à vita non subtrahit, sed leniter veniens recidiva febris occidit? Admonendi sunt igitur patientes, ut cor post victoriam muniant, ut hostem publico bello superatum insidiari mœniis mentis intendant; ut languorem plus reserpentem timeant, ne hostis callidus eò in deceptione postmodum majori exultatione gaudeat, quò illa dudum contra se rigida colla victorum calcet.

Admonitio XI.

34. Aliter admonendi sunt benevoli, atque aliter invidi. Admonendi namque sunt benevoli, ut sic alienis bonis congaudeant, quatenus habere & propria concupiscant. Sic proximorum facta diligendo laudent, ut ea etiam imitando multiplicent: ne si in hoc præsentis vitæ stadio ad certamen alienum devoti fautores, sed pigri spectatores assistant, eò post certamen sine bravio remaneant, quò nunc in certamine non laborant; & tunc eorum palmas afflicti respiciant, in quorum nunc laboribus otiosi perdurant. Valde quippe peccamus, si aliena bene gesta non diligimus. Sed nil mercedis agimus, si ea quæ diligimus, in quantum possumus non imitamur. Dicendum itaque est benevolis, quia si imitari bona minimè festinant quæ laudantes approbant, sic eis virtutum sanctitas sicut stultis spectatoribus ludicrarum artium vanitas placet. Illi namque aurigarum & histrionum gesta favoribus efferrunt, nec tamen tales esse desiderant, quales illos conspicunt esse quos laudant. Mirantur eos placita egisse, sed tamen devitant similiter placere. Dicendum est benevolis, ut cum proximorum facta conspicunt, ad suum cor redeant, & de alienis actibus non præsumant; ne bona laudent, & agere recusent. Gravius quippe extrema ultione feriendi sunt, quibus placuit quod imitari noluerunt. Admonendi sunt invidi, ut perpendant quantæ cæcitatibus sunt, qui alieno profectu deficiunt, aliena exaltatione contabescunt. Quantæ infelicitatis sunt, qui melioratione proximorum deteriores fiunt; dumque augmenta alienæ prosperitatis aspiciunt, apud semetipsos anxie afflicti, cordis sui peste moriuntur. Quid istis infelicitius, quos dum conspecta felicitas afficit, poena nequiores reddit: Aliorum verò bona quæ habere non possunt, si diligenter, sua fecissent. Sic quippe sunt universi consistentes in fide, sicut multa membra quæ uno continentur in corpore: quæ per officium quidem diversa sunt, sed eo quo sibi vicissim congruunt, unum fiunt. Unde fit, ut pes per oculum videat, & per pedes oculi gradiantur: ori auditus aurium serviat, & ad usum suum auribus oris lingua concurrat: suffragetur venter manibus, ventri operentur manus. In ipsa igitur corporis positione accipimus, quod in actione servemus. Nimis itaque turpe est non imitari quod sumus. Nostra sunt nimirum, quæ etsi imitari non possumus, amamus in aliis; & amantium fiunt quæque amantur in nobis. Hinc ergo pensent invidi, charitas quantæ virtutis est, quæ alieni laboris opera, nostra sine labore facit. Dicendum itaque est invidis, quia dum se à livore minimè custodiunt, in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur.

34. De illo namque scriptum est: *Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum.* Quia enim ipse cælum perdidit, condito hoc homini invidit, & damnationem suam perditus adhuc alios perdendo cumulavit. Admonendi sunt invidi, ut cognos-

S. Greg. Tom. I.

A cant quantis lapibus succrescentis ruinæ subiaceant, quia dum livorem à corde non projiciunt, ad apertas operum nequitiis devolvuntur. Nisi enim Cain invidisset acceptam fratris hostiam, minimè pervenisset ad extinguendam vitam. Unde scriptum est: *Et respexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain verò & ad munera eius non respexit.* Iratusque est Cain vehementer, & concidit vultus eius. Livor itaque sacrificij, fratricidij seminarium fuit. Nam quem meliorem se esse doluit, ne utcumque esset amputavit. Dicendum est invidis, quia dum se ista intrinsecus peste consumunt, etiam quicquid in se aliud boni habere videntur interimunt. Unde scriptum est: *Vita carniū sanitas cordis, putredo ossium* Prov. 14. d

B *invidia.* Quid enim per carnes nisi infirma quædam ac tenera, & quid per ossa nisi fortia acta signantur? Et plerumque contingit, ut quidam cum cordis innocentia in nonnullis suis actibus infirmi videantur, quidam verò jam quædam ante humanos oculos robusta exerceant, sed tamen erga aliorum bona intus invidiæ pestilentia tabescant. Bene ergo dicitur, *Vita carniū sanitas cordis*: quia si mentis innocentia custoditur, etiam si qua foris infirma sunt quandoque roborantur. Et rectè illic subditur: *Putredo ossium invidia*: quia per livoris vitium ante Dei oculos pereunt etiam quæ humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per invidiam putrescere, est quædam etiam robusta deperire.

Admonitio XII.

Aliter admonendi sunt simplices, atque aliter impuri. Laudandi sunt simplices quòd studeant numquam falsa dicere, sed admonendi sunt ut non verint nonnumquam vera reticere. Sicut enim semper dicentem falsitas læsit, ita nonnumquam quibusdam audita vera nocuerunt. Unde coram discipulis Dominus locutionem suam silentio temperans, ait: *Multa habeo vobis dicere, sed nunc non potestis illa portare.* Admonendi sunt igitur simplices, ut sicut fallaciam semper utiliter vitant, ita veritatem semper utiliter proferant. Admonendi sunt, ut simplicitatis bono prudentiam adjungant, quatenus sic securitatem de simplicitate possideant, ut circumspeditionem prudentiæ non amittant. Hinc namque per doctorem gentium dicitur: *Volo vos sapientes esse in bono, simplices autem in malo.* Hinc electos suos per semetipsam Veritas admonet, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Quia videlicet in electorum cordibus debet & simplicitatem columbæ astutia serpentis acuere, & serpentis astutiam columbæ simplicitas temperare: quatenus nec seducti per prudentiam calceant, nec ab intellectus studio ex simplicitate torpescant. At contra admonendi sunt impuri, ut quàm gravis sit, quem cum culpa sustinent, dupliciter labor agnoscant. Dum enim deprehendi metuant, semper improbas defensiones quærunt, semper pavidis suspitionibus agitantur. Nil autem est ad defendendum puritate tutius, nil ad dicendum veritate facilius. Nam dum fallaciam suam tueri conatur, duro cor labore fatigatur. Hinc namque scriptum est: *Labor labiorum ipsorum operiet eos.* Qui enim nunc implet, tunc operit: quia cujus nunc animum per blandam inquietudinem exercit, tunc per asperam retributionem premit. Hinc per Hieremiam dicitur: *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent laboraverunt.* Ac si aperte diceretur: Qui amici esse veritatis sine labore poterant, ut peccent laborant: cumque vivere simpliciter renuunt, laboribus exigunt ut moriantur. Nam plerumque in culpa deprehensi, dum quales sint cognosci refugiunt, sese sub fallaciæ velamen abscondunt, & hoc quod peccant, quodque jam aperte cernitur, excusare moliantur; ita ut sæpe is qui

Zzz

Hinc Psalmista ait : *Multa tribulationes iustorum,* [* & de omnibus his liberavit eos Dominus.] Hinc quoque beatus Job in dolore exclamans, ait : *Si iustus fuero, non levabo caput, saturatus afflictione & miseria.* Dicendum est agris, ut si caelestem patriam, suam credunt, necessariò in hac labores velut in aliena patiantur. Hinc est enim quòd lapides extrà tunc sunt, ut in constructione templi Domini absque mallei sonitu ponerentur : quia videlicet nunc foris per flagella tundimur, ut intus in templum Dei postmodum sine disciplina percussione disponamur : quatenus quidquid in nobis est superfluum, modò percussio refectet, & tunc sola nos in ædificio concordia charitatis liget. Admonendi sunt agris, ut considerent pro percipiendis terrenis hereditatibus quam dura carnales filios disciplina flagella castigent. Quæ ergo nobis divinæ correptionis pœna gravis est, per quam & numquam amittenda hereditas percipitur, & semper mansura supplicia vitantur : Hinc etenim Paulus ait : *Patres quidem carnis nostre habuimus eruditores, & reverebamur eos, nonne multo magis obtemperabimus patri spirituum, & vivemus ? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant nos : hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem ejus.* Admonendi sunt agris, ut considerent quanta salus cordis sit molestia corporalis, quæ ad cognitionem sui mentem revocat, & quam plerumque salus abijcit, infirmitatis memoria reformat : ut animus qui extra se in elationem ducitur, cui sit conditioni subditus, ex percussa quam sustinet carne memoretur. Quod rectè per Balaam (si tamen vocem Dei subsequi obediendo voluisset) in ipsa ejus itineris retardatione signatur. Balaam namque pervenire ad propositum tendit, sed ejus votum animal cui præsidet, præpedit. Prohibitione quippe immorata asina Angelum videt, quem humana mens non videt : quia plerumque caro per molestias tarda flagello suo menti Deum indicat, quem mens ipsa carni præsidens non videbat : ita ut anxietatem spiritus proficere in hoc mundo cupientis, velut iter tendentis impediatur, donec ei invisibilem qui sibi obviatur innotescat. Unde & bene per Petrum dicitur : *Correptionem habuit sua vassania subjugale mutum, quod in hominis voce loquens prohibuit propheta insipientiam.* Insanus quippe homo à subjugali muto corripitur, quando elata mens humilitatis bonum quod tenere debeat, ab afflictâ carne memoratur. Sed hujus correptionis donum idcirco Balaam non obtinuit, quia ad maledicendum pergens, vocem non mentem mutavit. Admonendi sunt agris, ut considerent quanti sit muneris molestia corporalis, quæ & admilla peccata diluit, & ea quæ admitti poterant compescit, quæ sumpta ab exterioribus plagis, concessa menti pœnitentiæ vulnera infligit. Unde scriptum est : *Livor vulneris abstergit mala, & plaga in secretioribus ventris.* Mala enim livor vulneris abstergit, quia flagellorum dolor vel cogitatas, vel perpetratas nequicias diluit. Solet verò ventris appellatione mens accipi ; quia sicut venter consumit escas, ita mens perpetrando excoquit curas. Quia enim venter mens dicitur, ea sententia docetur qua scriptum est : *Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris.* Ac si diceret : Divini afflatus illuminatio eùm in mentem hominis venerit, eam sibi metipsum illuminans ostendit, quæ ante Spiritus sancti adventum cogitationes pravæ & portare poterat, & pensare nesciebat. Livor ergo vulneris abstergit mala, & plagæ in secretioribus ventris : quia cum exterius percuntur, ad peccatorum nostrorum memoriam taciti afflictique revocamur, atque ante oculos nostros cuncta quæ à nobis sunt malè gesta reducimus, & per hoc quod foris patimur, magis intus quod fecimus dolemus. Unde fit, ut inter aperta vulnera corporis amplius nos abluat plaga secreta ventris : quia sanat nequicias præ-

A vi operis occultum vulnus doloris. Admonendi sunt agris, quatenus patientiæ virtutem fervent, ut incessanter quanta Redemptor noster ab his quos creaverat, pertulit mala, considerent : quòd tot objecta conviciorum probra sustinuit : quòd de manu antiqui hostis captivorum animas quotidie rapiens, insultantium alapas accepit : quòd aqua salutis nos diluens, à perfidorum sputis faciem non abscondit : quòd vocatione sua nos ab æternis suppliciis liberans ; tacitus flagella toleravit : quòd inter Angelorum choros perennes nobis honores tribuens, colaphos pertulit : quòd à peccatorum nos punitionibus saluans, spinis caput supponere non recusavit : quòd æterna nos dulcedine debrians, in siti sua fellis amaritudinem accepit : quòd qui pro nobis Patrem, quamvis divinitate esset æqualis, adoravit, sub irrisione adoratus tacuit : quòd vitam mortuis præparans, usque ad mortem ipse vita pervenit. Cur itaque asperum creditur ut à Deo homo toleret flagella pro malis, si tanta Deus ab hominibus pertulit mala pro bonis ? Aut quis sanâ intelligentiâ de percussione sua ingratus existat, si ipse hinc sine flagello non exiit, qui hinc sine peccato vixit ?

Admonitio XIV.

Aliter admonendi sunt qui flagella metuunt, & propterea innocenter vivunt, atque aliter admonendi sunt, qui sic in iniquitate duruerunt, ut neque per flagella corrigantur. Dicendum namque est flagella timentibus, ut & bona temporalia nequaquam pro magno desiderant, quæ adesse etiam pravus vident : & mala præsentia nequaquam velut intolerabilia fugiant, quibus hinc plerumque etiam bonos affici non ignorant. Admonendi sunt, ut si malis veraciter carere desiderant, æterna supplicia perhorrescant, neque in hoc suppliciorum timore remaneant, sed ad amoris gratiam nutrimento charitatis excrecant. Scriptum quippe est : *Perfecta charitas foras mittit timorem.* Et rursum scriptum est : *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater.* Unde idem doctor iterum dicit : *Vbi spiritus Domini, ibi libertas.* Si ergo adhuc à prava actione formidata pœna prohibet, profectò formidantis animus nulla spiritus libertas tenet. Nam si pœnam non metueret, culpam proculdubio perpetraret. Ignorat itaque mens gratiam libertatis, quam ligat servitus timoris. Bona enim pro semetipsis amanda sunt, & non pœnis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bona facit, quia tormentorum mala metuit, vult non esse quod metuat, ut audenter illicita committat. Unde luce clariùs constat, quòd coram Deo innocentia amittitur, ante cujus oculos desiderio peccatur. At contrà hi, quos ab iniquitatibus nec flagella compescunt, tantò acriori invectione feriendi sunt, quantò majori insensibilitate duruerunt. Plerumque enim siue dedignatione dedignandi sunt, siue desperatione desperandi ; ita dumtaxat, ut & offensa desperatio formidinem incutiat, & subijuncta admonitio ad spem redteat. Distinctè itaque contra illos divinæ sententiæ proferendæ sunt, ut ad cognitionem sui considerata æterna animadvertione revocentur. Audiant enim in se impletum esse quod scriptum est : *Si contuderis stultum in pila, quasi pitisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus.* Contra hos Propheta Domino conqueritur, dicens : *Attrivisti eos, & reverterunt accipere disciplinam.* Hinc est quòd Dominus dicit : *Interfeci & perdidici populum istum, & tamen à viis suis non sum reversi.* Hinc rursum ait : *Populus non est reversus ad percutientem se.* Hinc voce flagellantium propheta conqueritur, dicens : *Curavimus Babylonem, & non est sanata.* Babylon quippe curatur, nec tamen ad sanitatem reducitur, quando mens in prava actione confusa, verba correctio-

* Hæc defunt in pluribus mss. Ps. 3. d. Job. 10. c.

Hebr. 12. e

Num. 22

1. Petr. 2. c

Prov. 20. d

Ibidem.

1. Joan. 4. d. Rom. 8. c

2. Cor. 3. d

Prov. 27. d

Hier. 5. d. 15. c

Hier. 35. b

Hier. 51. b

nis audit, flagella correptionis percipit, & tamen ad recta salutis itinera redire contemnit. Hinc captivo Israelitico populo, nec tamen ab iniquitate converso Dominus exprobrat, dicens: *Verfa est mihi domus Israel in scoriam: omnes isti aes, & stannum, & ferrum, & plumbum in medio fornacis.* Ac si aperte dicat: Purgare eos per ignem tribulationis volui, & argentum illos vel aurum fieri quæsi, sed in fornace mihi in aes, stannum, & ferrum, & plumbum versi sunt: quia non ad virtutem, sed ad vitia etiam in tribulatione proruperunt. Aes quippe dum percutitur, amplius metallis ceteris sonitum reddit. Qui igitur in percussione positus erumpit ad sonitum murmurationis, in aes versus est in medio fornacis. Stannum verò cum ex arte componitur, argenti speciem mentitur. Qui ergo simulationis vitio non caret in tribulatione, stannum factus est in fornace. Ferro autem utitur, qui vitæ proximi in fidiatur. Ferrum itaque in fornace, est qui nocendi malitiam non amittit in tribulatione. Plumbum quoque ceteris metallis est gravius. In fornace ergo plumbum invenitur, qui sic peccati sui pondere premitur, ut etiam in tribulatione positus à terrenis desideriis non levetur. Hinc rursum scriptum est: *Multilabore sudatum est, & non exivit de ea nimia rubigo ejus neque per ignem.* Ignem quippe nobis tribulationis admovet, ut in nobis rubiginem vitiorum purget: sed nec per ignem rubiginem amittimus, quando & inter flagella vitio non caremus. Hinc Propheta iterum dicit: *Frustra conflavit confinator, malitia eorum non sunt consumpta.* Sciendum verò est, quòd nonnumquam cum inter flagellorum duritiam remanent incorrecti, dulci sunt admonitione mulcendi. Quos enim cruciamenta non corrigunt, nonnumquam ab iniquis actionibus lenia blandimenta compescunt: quia & plerumque ægros, quos fortis pigmentorum potio curare non valuit, ad salutem pristinam tepens aqua revocavit: & nonnulla vulnera quæ curari incisione nequeunt, fomentis olei sanantur. Et durus adamans incisionem ferri minimè recipit, sed leni hircorum sanguine mollescit.

Admonitio XV.

Aliter admonendi sunt nimis taciti, atque aliter multiloquio vacantes. Insinuari namque nimis tacitis debet, quia dum quædam vitia incautè fugiunt, occultè deterioribus implicantur. Nam sæpe linguam quia immoderatiùs premunt, in corde gravius multiloquium tolerant; ut eò plus cogitationes in mente fervant, quò illas violenta custodia indifcreti silentij angustat. Quæ plerumque tantò latius diffluunt, quantò se esse securiùs æstimant, quia defluunt foris à reprehensibilibus non videntur. Unde nonnumquam mens in superbiam tollitur, & quos loquentes audit, quasi infirmos despicit. Cumque os corporis claudit, quantum se vitis superbiendo aperiat non agnoscit. Linguam etenim premit, mentem elevat: & cum suam nequitiam minimè considerat, tantò apud se cunctos liberiùs, quantò & secretiùs accusat. Admonendi sunt igitur nimis taciti, ut scire sollicitè studeant, non solum quales foris ostendere, sed etiam quales se debeant intus exhibere: ut plus ex cogitationibus occultum iudicium, quam ex sermonibus reprehensionem metuant proximorum. Scriptum namque est: *Fili mi, attende sapientiam meam, & prudentia mea inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes.* Nil quippe in nobis est corde fugacius, quod à nobis toties recedit, quoties per pravas cogitationes defluit. Hinc etenim Psalmista ait: *Cor meum dereliquit me.* Hinc ad semetipsum rediens, ait: *Invenit servus tuus cor suum ut oraret te.* Cum ergo cogitatio per custodiam restringitur, cor quod fugere consuevit, invenitur. Plerumque autem nimis taciti cum nonnulla injusta patiuntur, eò in acriorem dolorem prodeunt, quò ea quæ sustinent, non lo-

quantur. Nam stillatas molestias tranquillè lingua diceret, à conscientia dolor emanaret. Vulnera enim clausa plus cruciant. Nam cum putredo quæ interiorius fervet, ejicitur, ad salutem dolor aperitur. Scire igitur debent, qui plus quam expedit tacent, ne inter molesta quæ tolerant, dum linguam tenent, vim doloris exaggerent. Admonendi sunt enim, ut si proximos sicut se diligunt, minimè illis taceant unde eos justè reprehendant. Vocis enim medicamine utrorumque salutem concurrendum, dum & ab illo qui infert, actio prava compescitur, & ab hoc qui sustinet, doloris fervor vulnere aperto temperatur. Qui enim proximorum mala respiciunt, & tamen in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus usum medicaminis subtrahunt, & eò mortis auctores sunt, quòd virus quod poterant curare noluissent. Lingua itaque discretè frænanda est, non insolubiliter obliganda. Scriptum namque est: *Sapiens tacebit usque ad tempus: ut nimirum cum opportunum considerat, postposità censurà silentij, loquendo quæ congruunt, in usum se utilitatis impendat.* Et rursum scriptum est: *Tempus tacendi, & tempus loquendi.* Discretè quippe vicissitudinum pensanda sunt tempora, ne aut cum restringi lingua debet, per verba inutiliter defluat: aut cum loqui utiliter potest, semetipsam pigrè restringat. Quod bene Psalmista considerans, dicit: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantie labiis meis.* Non enim ponori suo parietem, sed ostium petit, quod videlicet aperitur & clauditur. Unde & nobis cautè dicendum est, quatenus os discretum & congruo tempore vox aperiat, & rursum congruo taciturnitas claudat. At contra admonendi sunt multiloquio vacantes, ut vigilanter aspiciant, à quanto rectitudinis statu deperant, dum per multiplicia verba dilabuntur. Humana etenim mens aque morè circumclausa ad superiora colligitur, quia illud repetit unde descendit; & relaxata deperit, quia se per infima inutiliter spargit. Quot enim super vacuis verbis à silentij sui censura dissipatur, quasi tor rivis extra se ducitur. Unde & redire interiori ad sui cognitionem non sufficit: quia per multiloquium sparsa, à secreto se intimæ considerationis excludit. Totam verò se infidiantis hostis vulneribus detegit; quia nulla munitione custodiæ circumcludit. Unde scriptum est: *Sicut urbs patens: & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Quia enim murum silentij non habet, patet inimici jaculis civitas mentis: & cum se per verba extra semetipsam ejicit, apertam se adversario ostendit. Quam tantò ille sine labore superat, quantò & ipsa quæ vincitur, contra semetipsam per multiloquium pugnat. Plerumque autem quia per quosdam gradus delidiosa mens in lapsum casus impellitur, dum otiosa cavere verba negligimus, ad noxia pervenimus: ut priùs loqui aliena libeat, postmodum detractionibus eorum vitam de quibus loquitur mordeat, ad extremum verò usque ad apertas lingua contumelias erumpat. Hinc seminantur stimuli, oriuntur rixæ, accenduntur faces odiorum, pax extinguitur cordium. Unde bene per Salomonem dicitur: *Qui dimittit aquam, caput est jurgiorum.* Aquam quippe dimittere, est linguam in fluxum eloquij relaxare. Quo contra in bona etiam parte iterum dicitur: *Aqua profunda, verba ex ore viri.* Qui ergo dimittit aquam, caput est jurgiorum: quia qui linguam non refrænât, concordiam dissipat. Unde è diverso scriptum est: *Qui imponit stulto silentium, iras mitigat.* Quòd autem multiloquio quisque serviens, rectitudinem justitiæ tenere nequaquam possit, testatur Propheta, qui ait: *Vir linguosus non dirigitur super terram.* Hinc quoque Salomon iterum dicit: *In multiloquio non deerit peccatum.* Hinc Esaias ait: *Cultus justitiæ silentium:* videlicet indicans, quia mentis justitiæ desolat, quando ab immoderata locutione

Exech. 22. d

Exech. 24. b

Ps. 6. d

* al. frænant.

* al. defluunt

Prov. 4. d

Ps. 39. c

2. Reg. 7. d

Ecc. 10. c

Ecc. 3. d

Ps. 140. e

* al. circumclauz.

Prov. 25. d

Prov. 17. c

Prov. 13. b

Prov. 25. b

Ps. 139. c

Ps. 70. c

Es. 32. d

S. GREGORII PASTORALIS CURA TOM. I.

1097

Iacob. 1.
d
Ibid.

non pariter. Hinc Iacobus ait: *Si quis putat se religio sum esse non refranans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.* Hinc rursum ait: *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* Hinc iterum, linguæ vim definiens, adjungit: *Inquietum malum, plena veneno mortifero.* Hinc per semetipsam nos Veritas admonet, dicens: *Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eorationem in die iudicii.* Otiosum quippe verbum est, quod aut ratione justæ necessitatis, aut intentione piæ utilitatis caret. Si ergo de otioso sermone ratio exigitur, pensemus quæ pœna multoquin maneat, in quo etiam per noxia verba peccatur.

Admonitio XVI.

39.

Aliter admonendi sunt pigri, atque aliter præcipites. Illi namque suadendi sunt, ne agenda bona dum differunt, amittant: isti verò admonendi sunt, ne dum bonorum tempus incautè festinando præveniunt, eorum merita immutent. Pigris itaque intinandum est, quòd sæpe dum opportune agere quæ possumus, nolimus, paulò post cum volumus non valeamus. Ipsa quippe mentis desidia dum congruo fervore non accenditur, à bonorum desiderio funditus convalescente furim torpore mactatur. Unde apertè per Salomonem dicitur: *Pigredo immittit soporem.* Piger enim rectè sentiendo quasi vigilat, quamvis nil operando torpescat. Sed pigredo soporem immittere dicitur; quia paulisper etiam rectè sentiendi vigilantia amittitur, dum à bene operandi studio cessatur. Ubi rectè subjungitur: *Et anima dissoluta esuriet.* Nam quia se ad superiora stringendo non dirigit, neglectam se inferius per desideria expandit: & dum studiorum sublimium vigore non constringitur, cupiditatis infimæ * fame lauciat: ut quòd se per disciplinam ligare dissimulat, eò se elurians per voluptatum desideria spargat. Hinc ab eodem rursum Salomone scribitur: *In desideris est omnis otiosus.*

Prov.
19. b

Ibid.

* al.
acumineProv.
21. dMatr.
12. fProv.
20. aEccle.
11. b

Hinc ipsa Veritate prædicante, uno quidem exeunte spiritu munda domus dicitur, sed multipliciùs redeunte dum vacat occupatur. Plerumque piger dum necessaria agere negligit, quædam sibi difficilia opponit, quædam verò incautè formidat: & dum quasi invenit quod velut justè metuat, ostendit quòd in otio quasi non injustè torpescat. Cui rectè per Salomonem dicitur: *Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate. & non dabitur ei.* Propter frigus quippe piger non arat, dum desidia torpore confictus, agere quæ debet bona dissimulat. Propter frigus piger non arat, dum parva ex adverso mala metuit, & operari maxima prætermittit. Bene autem dicitur: *Mendicabit æstate, & non dabitur ei.* Qui enim nunc in bonis operibus non exultat, cum sol iudicij ferventior apparuerit, quia frustra regni aditum postulat, nil accipiens æstate mendicat. Bene huic per eundem Salomonem rursum dicitur: *Qui observat ventum, non seminat; & qui considerat nubes, nunquam metit.* Quid enim per ventum, nisi malignorum spirituum tentatio exprimitur? Et quid per nubes quæ moventur à vento, nisi adversitates pravorum hominum designantur? A ventis videlicet impelluntur nubes, quia immundorum spirituum afflatu pravi excitantur homines. Qui ergo observat ventum, non seminat; & qui considerat nubes, nunquam metit: quia quisquis tentationem malignorum spirituum, quisquis persecutionem pravorum hominum metuit, neque nunc grana boni operis seminat, neque tunc manipulos sanctæ retributionis secat. At contra, præcipites dum bonorum actuum præveniunt tempus, meritum pervertunt, & sæpe in malis corruunt, dum bona minime discernunt. Qui nequaquam quæ quando agant inspicunt, sed plerumque acta quia ita non debuerunt agere cognoscunt. Quibus sub auditoris specie rectè

A apud Salomonem dicitur: *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis.* Et rursum: *Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.* Palpebræ quippe gressus præcedunt, cum operationem nostram consilia recta præveniunt. Qui enim negligit considerando prævidere quod facit, gressus tendit, oculos claudit, pergendo iter conficit, sed prævidendo sibi imitipi non antecedit, atque idcirco citius corrumpit, quia quòd pedem operis ponere debeat, per palpebram consilij non attendit.

Admonitio XVII.

Aliter admonendi sunt mansueti, atque aliter iracundi. Nonnumquam enim mansueti cum præfunt, vicinum & quasi juxta positum torporem desidia patiuntur. Et plerumque nimia resolutione lenitatis, ultra quàm necesse est vigorem distractionis emolliunt. At contra iracundi cum regiminum loca percipiunt, quòd impellente ira in mentis vastaniam devolvuntur, eò etiam subditorum vitam dissipata quietis tranquillitate confundunt. Quos cum furor agit in præceptis, ignorant quidquid irati faciunt, ignorant quidquid à semetipsis patiuntur irati. Nonnumquam verò, quod est gravius, iræ suæ stimulum justitiæ zelum putant. Et cum vitium virtus creditur, sine metu culpa cumulat. Sæpe ergo mansueti dissolutionis torpescunt tædio: sæpe iracundi rectitudinis falluntur zelo. Illorum itaque virtuti vitium latentè adjungitur: his autem suum vitium quasi virtus fervens videtur. Admonendi sunt igitur illi, ut fugiant quod juxta ipsos est, isti quod in ipsis est attendant: illi quod non habent discernant, isti quod habent amplectantur mansueti sollicitudinem, damnant iracundi perturbationem. Admonendi sunt mansueti, ut habere etiam æmulationem justitiæ studeant: admonendi sunt iracundi, ut æmulationi quam se habere existimant, mansuetudinem subjungant. Idcirco namque Spiritus sanctus in columba nobis est & in igne monstratus, quia videlicet omnes quos implet, & columbæ simplicitate mansuetos, & igne zeli ardentem exhibet. Nequaquam ergo sancto Spiritu plenus est, qui aut in tranquillitate mansuetudinis fervorem æmulationis deserit, aut rursum in æmulationis ardore virtutem mansuetudinis amittit. Quod fortasse melius ostendimus, si in medium Pauli magisterium proferamus, qui duobus discipulis & non diversa charitate prædicit, diversa tamen adjutoria prædicationis impendit. Timotheum namque admonens, ait: *Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Titum quoque admonet, dicens: *Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio.* Quid est quòd doctrinam suam tanta arte dispensat, ut in exhibenda hac, alteri imperium, atque alteri patientiam proponat, nisi quòd mansuetioris spiritus Titum, & paulò ferventioris vidit esse Timotheum? Illum per lenitatem patientiæ temperat. Illi quod deest jungit, huic quod superest subtrahit. Illum stimulo impellere nititur, hunc freno moderatur. Magnus quippe susceptus Ecclesiæ colonus, alios palmites ut crescere debeant rigat, alios cum plus justo crescere conspicit refecat: ne aut non crescendo non ferant fructus, aut immoderatè crescendo, quos protulerint amittant. Sed longè alia est ira quæ sub æmulationis specie subtipit, alia quæ rurbatum cor & sine justitiæ prætextu confundit. Illa enim in hoc quod debet, inordinatè extenditur; hæc autem semper in his quæ non debet, inflammat. Sciendum quippe est, quia in hoc ab impatientibus iracundi differunt, quòd illi ab aliis illata non tolerant, isti autem etiam quæ tolerantur important. Nam iracundi sæpe etiam se declinantes insequuntur, rixæ occasionem commovent, labore contentionis gaudent; quos tamen melius corrigimus, si in ipsa iræ suæ commotione declinamus. Perturbati

quippe quid audiant ignorant, sed ad se redacti tan-
 to liberius exhortationis verba recipiunt, quanto se
 tranquillius toleratos erubescunt. Menti autem fu-
 rore ebria, omne rectum quod dicitur, perversum
 videtur. Unde & Nabal ebrio culpam suam Abi-
 gail laudabiliter tacuit, quam digesto vino laudabi-
 liter dixit. Idcirco enim malum quod fecerat, co-
 gnoscere potuit, quia hoc ebrius non audivit. Cum
 vero ita iracundi alios impetunt, ut declinari omni-
 no non possint, non aperta exprobratione, sed sub
 quadam sunt cautela reverentia parcendo feriendi.
 Quod melius ostendimus, si Abner factum ad me-
 dium deducamus. Hunc quippe cum Asael vi incau-
 ta precipitationis impeteret, scriptum est: *Locutus*
est Abner ad Asael, dicens: Re:ede, noli me persequi,
ne compellar confodere te in terram. Qui audire con-
tempst, & noluit declinare. Percussit ergo eum Abner
aversa hasta in inguine, & transfudit eum, & mor-
tuus est. Cujus enim Asael typum tenuit, nisi eo-
 rum, quos vehementer arripens furor in preceps
 ducit? Qui in eodem furoris impetu tanto cautè de-
 clinandi sunt, quanto & insanè rapiuntur. Unde &
 Abner, qui nostro sermone patris Lucerna dicitur,
 fugit: quia doctorum lingua quæ supernum Dei lu-
 men, indicat, cum per abrupta furoris mentem cu-
 juspiam ferri conspiciat, cumque contra irascentem
 dissimulat verborum jacula reddere, quasi persequen-
 tem non vult ferire. Sed cum iracundi nulla conside-
 ratione se mitigant, & quasi Asael persequi & insa-
 nare non cessant; necesse est ut hi qui furentes conan-
 tur reprimere, nequaquam se in furore erigant, sed
 quidquid est tranquillitatis ostendant: quædam ve-
 rò subtiliter proferant, in quibus ex obliquo furentis
 animum pungant. Unde & Abner cum contra per-
 sequentem substitit, non eum rectè, sed aversà hastà
 transforavit. Ex mucrone quippe percutere, est im-
 petu aperte increpationis obviare. Aversa verò hasta
 persequentem ferire, est furentem tranquillè ex qui-
 busdam tangere, & quasi parcendo superare. Asael
 autem protinus occumbit: quia commotæ mentes
 dum & parci sibi sentiunt, & tamen responsorum ra-
 tione in intimis sub tranquillitate tanguntur, ab eo
 quod se erexerant, statim cadunt. Qui ergo à fu-
 rore sui impetu sub lenitatis percussione resiliunt,
 quasi sine ferro moriuntur.

Admonitio XVIII.

Aliter admonendi sunt humiles, atque aliter elati.
 Illis insinuandum est, quàm sit vera excellentia quam
 sperando tenent: istis verò intimandum est, quàm
 sit nulla temporalis gloria, quam & amplectentes
 non tenent. Audiant humiles quàm sint æterna quæ
 appetunt, quàm transitoria quæ ambiunt, quàm
 æterna quæ perdunt. Audiant humiles ex magistra
 voce Veritatis: *Omni qui se humiliat, exaltabitur.*
 Audiant elati: *Omni qui se exaltat, humiliabitur.*
 Audiant humiles: *Gloriam præcedit humilitas:* audiant
 elati: *Ante ruinam exaltatur spiritus.* Audiant
 humiles: *Ad quem respiciam, nisi ad humilem & quie-*
rum, & vementem sermones meos? Audiant elati:
Quid superbit terra & cinis? Audiant humiles: *Deus*
humilia respicit: audiant elati: *Et alta à longè cognos-*
cit. Audiant humiles, quia *filius hominis non venit*
ministrari, sed ministrare: audiant elati, quia *ini-*
tium omnis peccati superbia est. Audiant humiles,
 quia *Redemptor noster humiliavit semetipsum, factus*
obediens usque ad mortem: audiant elati, quòd de
 eorum capite scriptum est: *Ipse est rex super univer-*
fos filios superbia. Occasio igitur perditionis nostræ
 facta est superbia diaboli, & argumentum redem-
 ptionis nostræ inventa est humilitas Dei. Hostis enim
 noster inter omnia conditus, voluit videri supra om-
 nia clatus: Redemptor autem noster magus manens

Luc. 18.
 c
 Ibid.
 Prov.
 15. d
 Prov.
 16. c
 Esai. 66.
 a
 Eccli.
 10. b
 Ps. 137. c
 Ibid.
 Matt.
 20. d
 Eccli.
 10. b
 Philp.
 2. b
 Job. 41. d

A super omnia, fieri inter omnia dignatus est parvus.
 Dicitur ergo humilibus, quia dum se dejiciunt, ad
 Dei similitudinem ascendunt: dicatur elatis, quia
 dum se erigunt, in apostata angeli imitationem ca-
 dunt. Quid itaque elatione dejectus, quæ dum su-
 pra se tenditur, ab altitudine veræ celsitudinis elon-
 gatur? Et quid humilitate sublimis, quæ dum se in
 ima deprimit, auctori suo manenti super summa
 conjungit? Est tamen aliud quod in eis debeat cautè
 pensari: quia sæpe quidam humilitatis decipiuntur
 specie, quidam verò elationis suæ ignoracione fallun-
 tur. Nam plerumque nonnullis qui sibi humiles ven-
 dentur, is qui hominibus deferri non debet, con-
 junctus est timor: plerumque verò elatos comitari
 solet liberæ vocis assertio. Et cum quædam incre-
 panda sunt vitia, illi reticent ex timore, & tamen
 tacere se æstimant ex humilitate: isti loquuntur per
 impatentiam elationis, & tamen se credunt loqui
 per libertatem rectitudinis. Illos ut perversa non in-
 crepent, sub specie humilitatis premit culpa formi-
 dinis: istos ad increpanda quæ non debent, aut mag-
 is increpanda quàm debent, sub imagine libertatis
 effrenatio impellit tumoris. Unde & elati admonen-
 di sunt, ne plus quàm expedit sint subiecti: ne
 aut illi defensionem justitiæ vertant in exercita-
 tionem superbiæ; aut isti cum student plus quàm
 necesse est hominibus subijci, compellantur eorum
 etiam vitia venerari. Considerandum verò est, quòd
 plerumque elatos utilius corripimus, si eorum cor-
 reptionibus quædam laudum fomenta miscemus.
 C Inferenda namque illis sunt aut alia bona quæ in ip-
 sis sunt, aut dicendum certè quæ poterant esse si non
 sunt: & tunc demum refecanda sunt mala quæ no-
 bis displicent, cum prius ad audiendum eorum pla-
 cabilem mentem fecerint præmissa bona quæ plac-
 cent. Nam & equos indomitos blandam prius manu
 rangimus, ut eos nobis plenius postmodum etiam
 per flagella subigamus. Et amaro pigmentorum po-
 culo mellis dulcedo adjungitur, ne ea quæ saluti pro-
 futura est, in ipso gustu aspera amaritudo sentiat: dum
 verò gustus per dulcedinem vacuatur, humor
 mortiferus per amaritudinem vacuatur. Ipsa ergo in
 elatis invectionis exordia permixta, sunt laude tem-
 peranda, ut dum admittunt favores quos diligunt,
 etiam correptiones recipiant quas oderunt. Plerum-
 que autem persuadere elatis utilia melius possumus,
 si profectum eorum nobis potius quàm illis profuturum
 dicamus, si eorum meliorationem nobis magis
 quàm sibi impendi postulemus. Facile enim ad bonum
 elatio fleat, si & alius ejus inflexio prodesse
 credatur. Unde Moyses, qui regente se Deo, deserti
 iter aëria columna duce pergebat, cum Hobab co-
 gnatum suum à gentilitatis conversatione vellet edu-
 cere, & omnipotentis Dei dominio subjugare, ait:
Profici scimus ad locum quem Dominus daturus est no-
bis: veni nobiscum, ut bene faciamus tibi: quia Do-
minus bona promisit Israeli. Cui cum respondisset ille,
Non vadam tecum, sed revertar in terram meam in
qua natus sum; illico adunxit: Noli nos relinquere:
tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere
debeamus, & eris ductor noster. Neque enim Moyse
 mentem ignorantia itineris angustabat, quem & ad
 prophetie scientiam cognitio divinitatis expanderat,
 quem columna exterius præibat, quem de cunctis
 interioribus per conversationem cum Deo sedulam locu-
 tio familiaris instruebat. Sed videlicet vir providus
 elato auditori colloquens, solatium petivit ut daret,
 duce[m] requirebat in via, ut dux ei fieri potuisset ad
 vitam. Egit itaque, ut superbus auditor voci ad me-
 liora suadenti eo magis fieret devotus, quo putare-
 tur necessarius: & unde se exhortatorem suum præ-
 cedere crederet, inde se sub verbis exhortantis incli-
 naret.

2. q. 7. c.
 Admon.
 mend.
 * al.
 aëria
 * al.
 Ichtho
 Num.
 10.

S.
 GREGORII
 IIII
 TOM. I.

Admonitio XIX.

Aliter admonendi sunt pertinaces, atque aliter inconstantes. Illis dicendum est, quod plus de se, quam sunt, sentiunt, & idcirco alienis consiliis non acquiescunt: istis verò intimandum est, quod valde se desipientes negligunt, & ideo levitate cogitationum à suo iudicio per temporum momenta succumbunt. Illis dicendum est, quia nisi meliores se ceteris aestimarent, nequaquam cunctorum consilia suæ deliberationi postponerent: istis dicendum est, quia si hoc quod sunt, utrumque attenderent, nequaquam eos per tot varietatis latera mutabilitatis aura versaret. Illis per Paulum dicitur: *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos*: at contra isti audiunt: *Non circumferamur omni vento doctrinae*. De illis per Salomonem dicitur: *Comedent fructus viae suae, suisque consiliis saturabuntur*: de istis autem ab eo rursum scribitur: *Cor stultorum dissimile erit*. Cor quippe sapientum sibiimetipsum semper est simile: quia dum rectis persuasionibus acquiescit, constanter se in bono opere dirigit. Cor verò stultorum dissimile est: quia dum mutabilitate se varium exhibet, nunquam id quod fuerat manet. Et quia quaedam vitia sicut ex semetipsis gignunt alia, ita ex aliis oriuntur, sciendum summopere est, quod tunc ea corripiendo melius tergemus, cum ab ipso amaritudinis suae fonte siccamus. Pertinacia quippe ex superbia, inconstantia verò ex levitate generatur. Admonendi igitur sunt pertinaces, ut elationem suae cogitationis agnoscant, & semetipsos vincere studeant; ne dum rectis aliorum suasionibus foris superari despiciunt, intus à superbia captivi teneantur. Admonendi sunt, ut solerter aspiciant quia filius hominis, cui una semper cum Patre voluntas est, ut exemplum nobis frangendae nostrae voluntatis præbeat, dicit: *Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me Patris*. Qui ut huius adhuc virtutis gratiam commendaret, servaturum se hoc in extremo iudicio præmisit, dicens: *Ego à me ipso non possum facere quidquam, sed sicut audio, iudico*. Qua itaque conscientia dedignatur hominæ voluntati acquiescere, quando Dei & hominis filius, quum virtutis suae gloriam venit ostendere, testatur se non à semetipso iudicare? At contra admonendi sunt inconstantes, ut mentem gravitate roborent. Tunc enim genimina in se mutabilitatis arefaciunt, cum à corde prius radicem levitatis abscindunt: quia & tunc fabrica robusta constituitur, cum prius locus solidus, in quo fundamentum poni debeat, providetur. Nisi ergo antè mentis levitas caveatur, cogitationum inconstantia minime vincitur. A quibus se alienum Paulus fuisse perhibuit, cum dicit: *Numquid levitate usus sum: aut qua cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me, est & non? Ac si apertè dicat: Idcirco mutabilitatis aurâ non moveor, quia levitatis vitio non succumbo.*

Admonitio XX.

Aliter admonendi sunt gulæ dediti, atque aliter abstinentes. Illos enim superfluitas locutionis, levitas operis, atque luxuria; istos verò sæpe impatientiæ, sæpe verò superbiæ culpa comitatur. Nisi enim gulæ deditos immoderata loquacitas raperet, dives ille qui epulatus quotidie dicitur splendide, in lingua gravius non arderet, dicens: *Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*. Quibus profectò verbis ostenditur, quia epulando quotidie, crebrius in lingua peccaverat, qui totus ardens refrigerari se præcipue in lingua requirebat. Rursum quia gulæ deditos levitas protinus operis sequitur, auctoritas sacra testatur, dicens: *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere*. Quos plerumque edacitas us-

A que ad luxuriam pertrahit: quia dum satietate venter extenditur, aculei libidinis excitantur. Unde & hosti callido, qui primi hominis sensum in concupiscentia pomi aperuit, sed in peccati laqueo strinxit, divina voce dicitur: *Pectore & ventre repes*, ac si ei apertè diceretur: *Cogitatione & ingluvie super humana corda dominaberis*. Quia gulæ deditos luxuria sequitur, Propheta testatur, qui dum aperta narrat, occulta denunciatur, dicens: *Princeps cocorum destruxit muros Hierusalem*. Princeps namque cocorum venter est: cui magna cura obsequium à cocis impenditur, ut ipse delectabiliter cibus impleatur. Muri autem Hierusalem virtutes sunt animæ, ad desiderium supernæ pacis elevatæ. Cocorum igitur princeps muros Hierusalem dejecit; quia dum venter ingluvie extenditur, virtutes animæ per luxuriam destruantur. Quo contra nisi mentes abstinentium plerumque impatientia à sinu tranquillitatis excuteret, nequaquam Petrus cum diceret: *Ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam*; protinus vigilanter adjungeret, dicens: *In abstinentia autem patientiam*. Deesse quippe abstinentibus patientiam prævidit, quæ eis ut adesset, admonuit. Rursum nisi cogitationes abstinentium nonnumquam superbiæ culpa transfigeret, Paulus minime dixisset: *Qui non manducat, manducantem non iudicet*. Qui rursum ad alios loquens, dum de abstinentiæ virtute gloriantium præcepta perstringeret, adjunxit: *Quæ sunt rationem quidem habentia sapientia in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad iustitiam carnis*. Qua in re notandum est, quod in disputatione sua prædicator egregius superstitioni humilitatis speciem jungit: quia dum plus quam necesse est per abstinentiam caro atteritur, humilitas foris ostenditur, sed de hac ipsa humilitate graviter interiùs superbitur. Et nisi aliquando mens ex abstinentiæ virtute tumesceret, nequaquam hanc velut inter magna merita Pharisæus arrogans studiosè numeraret, dicens: *Jejuno bis in sabbato*. Admonendi ergo sunt gulæ dediti, ne in eo quod escarum delectationi incubant, luxuriæ se mutatione transfigant: & quanta sibi per esum loquacitas, quanta mentis levitas insidietur, aspiciant: ne dum ventri molliter serviunt; vitiorum laqueis crudeliter astringantur. Tantò enim longius à secundo parente receditur, quantò per immoderatum usum dum manus ad cibum tenditur, parentis primi lapsus iteratur. At contra admonendi sunt abstinentes, ut sollicitè semper aspiciant, ne cum gulæ vitium fugiunt, acriora his vitia quasi ex virtute generentur; ne dum carnem macerant, ad impatientiam spiritus erumpant: & nulla jam virtus sit quod caro vincitur, si spiritus ab ira superatur. Aliquando autem dum mens abstinentium ab ira se deprimit, hanc quasi peregrina veniens lætitia corrumpit, & ed abstinentiæ bonum deperit, quò sese à spiritualibus vitiis minime custodit. Unde rectè per Prophetam dicitur: *In diebus jejuniorum vestrorum inveniuntur voluntates vestrae*. Et paulò post: *In iudicia & rixas jejunatis, & percutitis pugnis*. Voluntas quippe ad lætiam pertinet, pugnis ad iram. Incallum ergo per abstinentiam * caro atteritur, si inordinatis dimissa motibus mens vitiis dissipatur. Rursumque admonendi sunt, ut abstinentiam suam & semper sine * immutatione custodiant, & numquam hanc apud occultum iudicem eximie virtutis credant; ne si fortasse magni esse meriti creditur, cor in elationem sublevertur. Hinc namque per Prophetam dicitur: *Numquid tale est jejunium quod elegi? Sed frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam*. Qua in re pensandum est, virtus abstinentiæ quàm parva respicitur, quæ non nisi ex aliis virtutibus commendatur. Hinc Joël ait: *Sanctificate jejunium*. Jejunium quippe sanctificare, est adjunctis

Rom. 12. d
Ephes. 4. c

Prov. 15. b

Rom. 12. d

Ibid.

1. Cor. 1. d

43.

Luce. 16. f

Exod. 12. b

Gen. 1. c

Hier. 39. c

4. Reg. 25. scx.

Ixx.

Dist. 44. inicio.

1. Per. 1. b

Rom. 14. b

Coloss. 1. d

Luce. 13. b

Es. 58. d

sc. lxx.

Ibid.

* al. corpus

* al. immutatio

* al. immutatio

Ibid. b

Joel. 2. e

aliis bonis dignam Deo abstinentiam carnis ostendere. Admonendi sunt abstinentes, ut noverint quia tunc placentem Deo abstinentiam offerunt, quum ea quæ sibi de alimentis subtrahunt, indigentibus largiuntur. Solerter namque audiendum est, quod per Prophetam Dominus redarguit, dicens: *Cum jejunaveritis & plangeretis in quinto & in septimo mense per hos septuaginta annos, numquid jejunium jejunastis mihi? Et cum comedistis & bibistis, numquid non vobismetipsis comedistis, & vobismetipsis bibistis? Non enim Deo, sed sibi quisque jejunat, si ea quæ ventri ad tempus subtrahit, non egenis tribuit, sed ventri postmodum offerenda custodit. Itaque ne aut illos appetitus gulæ à mentis statu dejiciat, aut istos afflictæ caro ex elatione supplantet, audiant illi ex ore Veritatis: *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis hujus mundi. Ubi utilis quoque pavor adjungitur: Et superveniat in vos repentina dies illa, Tamquam laqueus enim superveniet in omnes, qui se dent super faciem omnis terra. Audiant isti: Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, coinquinat hominem. Audiant illi: *Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & has destruet. Et rursum: Non in comestationibus & ebrietatibus. Etrursum: Esca nos non commendat Deo: audiant isti, quia omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum. Audiant illi: *Quorum deus venter est, & gloria in confusione ipsorum: audiant isti: Discedent quidam à fide. Et paulò post: Prohibitentium nubere, abstinere à cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus & his qui cognoverunt veritatem. Audiant illi: *Bonum est non manducare carnem, neque bibere vinum, neque in quo frater tuus scandalizatur: audiant isti: Modico vino utere propter stomachum & frequentes tuas infirmitates. Quatenus & illi discant cibos carnis inordinatè non appetere, & isti creaturam Dei quam non appetunt, non audeant condemnare.*****

Admonitio XXI.

44. Aliter admonendi sunt, qui jam sua misericorditer tribuunt: atque aliter qui adhuc & aliena rapere contendunt. Admonendi namque sunt qui jam sua misericorditer tribuunt, ne cogitatione tumida super eos quibus terrena largiuntur, se extollant; ne idcirco se meliores æstiment, quia contineri per se ceteros vident. Nam terrenæ domus dominus famulorum ordines ministeriaque dispersiens, hos ut regant, illos verò statuit ut ab aliis regantur. Istos jubet ut necessaria ceteris præbeant: illos ut accepta ab aliis sumant. Et tamen plerumque offendunt qui regunt, & in patrisfamilias gratia permanent qui reguntur. Iram merentur qui dispensatores sunt, sine offensione perdurant qui ex aliena dispensatione subsistunt. Admonendi sunt igitur qui jam quæ possident, misericorditer tribuunt, ut à celesti Domino dispensatores se positos subsidiorum temporalium agnoscant; & tantò humiliter præbeant, quanto & aliena esse intelligunt quæ dispensant. Cumque in illorum ministerio quibus accepta largiuntur, constitutos se esse considerant, nequaquam eorum mentes tumor sublevert, sed timor premat. Unde & necesse est ut sollicitè perpendant, ne commissa indignè distribuant; ne quædam quibus nulla, ne nulla quibus quædam, ne multa quibus pauca, ne pauca præbeant quibus impendere multa debuerunt; ne præcipitatione hoc quod tribuunt inutiliter spargant; ne tarditate petentes noxiè crucient; ne recipiendæ hinc gratiæ intentio subrepat; ne dationis lumen laudis transitorie appetitio extinguat; ne oblatum munus conjuncta tristitia absorbeat; ne in bene oblato munere animus plus quam decet hilarescat, ne sibi quidquam, cum totum rectè impleverint,

* al.
obliedat

A tribuant, & simul omnia postquam peregerint perdant. Ne enim sibi virtutem suæ liberalitatis deputent, audiant quod scriptum est: *Si quis administrat, tamquam ex virtute quam administrat, 1. Petr. 4* Ne in benefactis immoderatiùs gaudeant, audiant quod scriptum est: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus, quod debuerimus facere, fecimus. Ne largitatem tristitia corrumpat, audiant quod scriptum est: *Hilarem enim datorem diligit Deus. Ne ex impenso munere transitoriam laudem quarant, audiant quod scriptum est: *Ne sciat sinistra tua quid faciat dextera tua; id est, pia dispensationi nequaquam se gloria vitæ præsentis admisceat, sed opus rectitudinis appetitionem ignoret favoris. Ne impense gratiæ vicissitudinem requirant, audiant quod scriptum est: *Cum facis prædium aut canam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites; ne forte & ipsi te reintinent, & fiat tibi retributio: sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, cacos; & beatus eris, quia non habent unde retribuunt tibi. Ne quæ præbenda sunt civiùs, serò præbeantur, audiant quod scriptum est: *Ne dicas amico tuo, Vade & revertere, & eras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne sub obtentu largitatis ea quæ possident, inutiliter spargant, audiant quod scriptum est: *Suder elemosyna in manu tua. Ne cum multa necesse sint, parva largiantur, audiant quod scriptum est: *Qui parce seminat, parce & metet. Ne cum pauca oportet, plurima præbeant, & ipsi postmodum minimè inopiam tolerant ad impatientiam erumpant, audiant quod scriptum est: *Non ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex aequalitate, vestra abundantia a illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum. Cum enim dantis mens ferre inopiam nescit, si multa sibi subtrahit, occasionem contra se impatientiæ exquirat. Priùs namque præparandus est patientiæ animus, & tunc aut multa sunt aut cuncta largiendæ dum minus æquanimitè inopia irruens fertur, & præmissæ largitatis merces pereat, & adhuc mentem deterius murmuratio subsequens perdat. Ne omnino nihil eis præbeant, quibus conferre aliquid parvum debent, audiant quod scriptum est: *Omni petenti te tribue. Ne saltem aliquid præbeant, quibus omnino conferre nil debent, audiant quod scriptum est: *Da bono, & non receperis peccatorem: benefac humili, & non dederis impio. Et rursum: *Panem tuum & vinum super sepulcrum iusti confitue. & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus. Panem enim suum & vinum peccatoribus præbet, qui iniquis subsidia pro eo quod iniqui sunt impendit. Unde & nonnulli hujus mundi divites, cum fame crucientur Christi pauperes, effusis largitatibus nutriunt histriones. Qui verò indigenti etiam peccatorum panem suum, non quia peccator, sed quia homo est, tribuit, nimirum non peccatorem, sed justum pauperem nutrit: quia in illo non culpam, sed naturam diligit. Admonendi sunt etiam qui jam sua misericorditer largiuntur, ut sollicitè custodire studeant, ne cum commissa peccata elemosynis redimunt, adhuc redimenda committant: ne venalem Dei justitiam æstiment, si cum curant pro peccatis nummos tribuere, arbitrentur se posse inultè peccare. Plus est namque anima quam esca, & corpus quam vestimentum. Qui ergo escam aut vestimentum pauperibus largitur, sed tamen animæ vel corporis iniquitate polluitur, quod minus est justitiæ obulit, & quod maius est, culpæ: sua enim Deo dedit, & se diabolo. At contrà admonendi sunt qui adhuc & aliena rapere contendunt, ut sollicitè audiant quid veniens in iudicium Dominus dicat. Ait namque: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare; sitivi, & non dedistis mihi potum; hospes eram, & non collegistis me; nudus, & non operuistis me; infirmus &************

in carcere, & non visitastis me. Quibus etiam præmittit, dicens: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo & angelis ejus.* Ecce nequaquam audiunt, quia rapinas vel quælibet alia violenta commiserunt, & tamen æternis gehennæ ignibus mancipantur. Hinc ergo colligendum est, quanta damnatione plectendi sunt qui rapiunt aliena, si tanta animadversione feriuntur qui sua indifferetè tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta, si tali subijcit pœnæ non tradita. Perpendant quid mereatur injustitia illata, si tanta percussione digna est pietas non impensa. Cùm aliena rapere intendunt, audiant quod scriptum est: *Va es qui multiplicat non sua: usquequo aggravat contra se densum lutum:* Avaro quippe contra se densum lutum aggravare est terrena lucra cum pondere peccati cumulare. Cùm multiplicare larga habitationis spatia cupiunt, audiant quod scriptum est: *Va qui conjugatis domum ad domum, & agrum agro copularis, usque ad terminum loci. Nunquid habitabitis soli vos in medio terra?* Ac si apertè diceret: Quousque vos extenditis, qui habere in communi mundo consortes minime potestis? Coniunctos quidem premittis, sed contra quos valeatis vos extendere, semper invenitis. Cùm augendis pecuniis inhiant, audiant quod scriptum est: *Avarus non implebitur pecuniâ; & qui amat divitias non capiet fructum ex eis.* Fructus quippe ex illis caperet, si eas benè spargere non amando voluisset. Qui verò eas diligendo retinet, hic utique sine fructu derelinquet. Cùm repleri cunctis simul operibus inardescunt, audiant quod scriptum est: *Quis festinat ditari, non erit innocens:* profectò enim qui augere opes ambit, vitare peccatum negligit: & more avium captus, cùm escam terrenarum rerum avidè conspicit, quo straguletur peccati laqueo non agnoscat. Cùm quælibet presentis mundi lucra desiderant, & ea que de futuro damno patientur, ignorant, audiant quod scriptum est: *Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.* Ex hac quippe vita initium ducimus, ut ad benedictionis sortem in novissimo veniamus: qui itaque in principio hæreditari festinant, sortem sibi in novissimo benedictione amputant: quia dum per avaritiæ nequitiam hic multiplicari appetunt, illic ab æterno patrimonio exheredes fiunt. Cumque plurima ambiunt, vel obtinere cuncta quæ ambierint possunt, audiant quod scriptum est: *Quid prodest homini si totum mundum lucratur, anima verò sue detrimentum faciat?* Ac si apertè Veritas dicat: *Quid prodest homini si totum quod extrâ se est congregat, si hoc ipsum solum quod ipse est, damnat?* Plerumque autem citius raptorum avaritia corrigitur, si in verbis admonentis quàm fugitiva sit præfens vita, monstretur: si eorum ad medium memoria deducatur, qui & ditari in hoc mundo diu conati sunt, & tamen in adeptis divitiis diu manere nequiverunt: quibus festina mors repente & simul abtulit, quicquid eorum nequitia nec simul nec repente congregavit: qui non solum hic rapta reliquerunt, sed secum ad iudicium causas rapinæ detulerunt. Horum itaque exempla audiant, quos in verbis suis procul dubio & ipsi condemnant: ut cum post verba ad eor redeunt, imitari saltem quos judicant, erubescant.

Admonitio XXI.

Aliter admonendi sunt, qui nec aliena appetunt, nec sua largiuntur: atque aliter qui & ea quæ habent tribuunt, & tamen aliena rapere non desistunt. Admonendi sunt qui nec aliena appetunt, nec sua largiuntur, ut sciant sollicitè quòd ea de qua sumpti sunt cunctis hominibus terra communis est, & idcirco alimenta quoque omnibus communiter profert. Incausum ergo se innocentes putant, qui commune Dei munus sibi privatim vendicant: qui cùm accepta non tribuunt, in proximorum necesse grassantur: S. Greg. Tom. I.

A quia tot panè quotidie perimunt, quot morientium pauperum apud se subsidia abscondunt. Nam cùm quælibet necessaria indigentibus ministramus, sua illis reddimus, non nostra largimur, justitiæ debitum potiùs solvimus, quàm misericordiæ opus implemus. Unde & ipsa Veritas cùm de misericordia cautè exhibenda loqueretur, ait: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus.* Cui quoque sententiæ etiam Psalmista concinens dicit: *Dispersit dedit pauperibus, justitia ejus manet in æternum.* Cùm enim largitatem impensam pauperibus præmississet, non hanc vocare misericordiam, sed justitiam maluit: quia quod à communi Domino tribuitur, justum profectò est, ut quicumque accipiant eo communiter utantur. Hinc etiam Salomon ait: *Qui justus est, tribuet & non cessabit.* Admonendi sunt quoque ut

B sollicitè attendant quòd ficulnea quæ fructum non habuit contra hanc districtus agricola queritur, quòd etiam terram occupavit. Terram quippe ficulnea sine fructu occupat, quando mens tenacium hoc quod processit multis poterat, inutiliter servat. Terram ficulnea sine fructu occupat, quando locum què exercere alius per solem boni operis valuit, stultus per desidiæ umbram premit. Hi autem non nunquam dicere solent: Concessis utimur, aliena non quærimus. & si digna misericordiæ distributione non agimus, nulla tamen perversa perpetramus. Quod idcirco sentiunt, quia videlicet aurem cordis à verbis celestibus claudunt. Neque enim dives in evangelio, qui induebatur purpura & bysso, qui epulabatur quotidie splendide, aliena rapuisse, sed infructuosè propriis usus fuisse perhibetur, eumque post hanc vitam ultrix gehenna suscepit, non quia aliquid illicitum gessit, sed quia immoderato usu totum se licitis tradidit. Admonendi sunt tenaces, ut noverint quod hanc primam injuriam faciunt Deo, quia danti sibi omnia nullam misericordiæ hostiam reddunt. Hinc enim Psalmista ait: *Non dabit Deo placationem suam, nec pretium redemptionis anime sue.* Pretium namque redemptionis dare est opus bonum prævenienti nos gratiæ reddere. Hinc Joannes exclamat, dicens: *Iam securis ad radicem arboris posita est. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.* Qui ergo se innocios, quia aliena non rapiunt astimant, ictum securis vicinæ prævideant, & torporem improvidæ securitatis amittant: ne cùm ferre fructum boni operis negligunt, à præfenti vita fundierint quasi ariditate radicis exsiccantur. At contra admonendi sunt, qui & ea quæ habent tribuunt, & aliena rapere non desistunt, ne dum valde munifici videri appetunt, de boni specie deteriores fiant. Hi etenim propria indifferetè tribuentes, non solum ut supra jam diximus, ad impatientiæ murmurationem prorunt, sed cogente se inopia usque ad avaritiam devolvuntur. Quid ergo eorum mente infelicis, quibus de largitate nascitur avaritia; & peccatorum leges quasi ex virtute seminatur? Præus itaque admonendi sunt ut tenere sua rationabiliter sciant, & tunc demum ut aliena non ambiant. Si enim radix culpæ in ipsa effusione non exurit, nunquam per ramos exuberans avaritiæ spina siccatur. Occasio ergo rapiendi subtrahitur, si bene priùs jus possidendi disponatur. Tunc verò admoniti audiant, quomodo quæ habent misericorditer tribuant, quando nimirum didicerunt ut bona misericordiæ per intersectam rapinæ nequitiam non confundant. Violenter enim exquirunt quæ misericorditer largiuntur. Sed aliud est pro peccatis misericordiam facere, aliud pro misericordia faciendâ peccare: quæ jam nequaquam misericordia nuncupari potest, quia ad dulcem fructum non proficit quæ per virus pestiferæ radicis amarefcit. Hinc est enim quòd ipsa etiam sacrificia per Prophetam Dominus reprobata dicens: *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto.* Hinc

Prov. 21. iterum dixit: *Hosie impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere.* Qui sæpe quoque & indigentibus subtrahunt, quæ Deo largiuntur. Sed quanta eos animadvertione reuaret, per quemdam sapientem Dominus demonstrat dicens: *Qui immolat sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimam filium in conspectu patris sui.* Quid namque esse intolerabilius potest, quam mors filij ante oculos patris? Hoc itaque sacrificium quantâ irâ aspiciatur ostenditur, quod orbatî patris dolori comparatur. Et tamen plerumque quanta tribuunt, pensant: quanta autem rapiunt, considerare dissimulant. Quasi mercedem numerant, & pendere culpas recusant. Audiant itaque quod scriptum est: *Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.* In sacculo qui pertuso videtur, quando pecunia mittitur: sed quando amittitur, non videtur. Qui ergo quanta largiuntur aspiciunt, sed quantum rapiunt non pendunt, in pertuso sacculo mercedes mittunt, quia profectò has in spem suæ fiducia intuentes congerunt, sed non intuentes perdunt.

Admonitio XXIII.

46. Aliter admonendi sunt discordes: atque aliter pacati. Discordes namque admonendi sunt ut certissimè sciant quia quantilibet virtutibus polleant, spiritualis fieri nullatenus possunt, si uniri per concordiam proximis negligunt. Scriptum quippe est: *Frustrus autem spiritus est charitas, gaudium, pax.* Qui ergo seruire pacem non curat, ferre fructum spiritus recusat. Hinc Paulus ait: *Cum sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis?* Hinc iterum quoque dicit: *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Hinc rursum admonens ait: *Solliciti seruire unitatem spiritus in vinculo pacis: unum corpus & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestre.* Ad unam ergo vocationis spem nequaquam pertingitur, si non ad eam unita cum proximis mente curretur, si non ad eam nonnulli quò quædam specialiter dona percipiunt, superbiendo donum concordie quod maius est, amittunt: ut si fortasse carnem præ cæteris, gulæ refrenatione, quis edomat, concordate eis quos superat abstinendo contemnat. Sed qui abstinenciam à concordia separat, quid admoceat Psalmista pendat, ait enim: *Laudate eum in tympano & choro.* In tympano namque sicca & percussa pellis resonat: in choro autem voces sociate concordant. Quisquis itaque corpus affligit, sed concordiam deserit, Deum quidem laudat in tympano, sed tamen eum non laudat in choro. Sæpe verò dum quosdam major scientia erigit, à cæterorum societate disjungit, & quasi quò plus sapiunt, eò à concordie virtute despiciunt. Hi itaque audiant quid per semetipsam Veritas dicat: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.* Sal quippe sine pace non virtutis est donum, sed damnationis argumentum. Quò enim quisque melius sapit, eò deterius delinquit: & idcirco inexcusabiliter merebitur supplicium, quia prudenter si voluisset, potuit vitare peccatum. Quibus rectè quoque per Iacobum dicitur: *Quòd si zelum amarum habetis, & contentiones sunt in corde vestro, nolite gloriari, & mendaces esse adversum veritatem. Non est ista sapientia deorsum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Quæ autem deorsum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica. Pudica videlicet, quia castè intelligit: pacifica autem, quia per elationem se minimè à proximorum societate disjungit. Admonendi sunt dissidentes, ut noverint quòd tandiu nullum boni operis Deo sacrificium immolant, quamdiu à proximorum charitate discordant. Scriptum namque est: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo,**

A & tunc veniens offeres munus tuum. Ex qua scilicet præceptione pentandum est, quorum hostia repellitur, quàm intolerabilis culpa monstratur. Nam cum mala cuncta bonis sequentibus diluantur, penlemus quanta sint mala discordie, quæ nisi extincta funditus fuerint, bonum subsequi non permittunt. Admonendi sunt discordes, ut si aures à mandatis celestibus declinant, mentis oculos ad consideranda ea quæ in infimis versantur, aperiant: quòd sæpe aves unius ejusdemque generis sese socialiter volando non deserunt, & quòd gregatim animalia bruta pascuntur. Quia si soleret aspicimus, concordando sibi irrationalis * creatura indicat, quantum malum per discordiam rationalis creatura committat, quando hæc à rationis intentione perdidit, quòd illa motu naturali custodit. At contra admonendi sunt pacati, ne dum plus quàm necesse est, pacem quam possident, amant, ad perpetuam pervenire non appetant. Plerumque enim gravius intentionem mentium rerum tranquillitas tentat: ut quò non sunt molesta quæ tenent, eò minus amabilia fiant quæ vocant: & quò delectant præsentia, eò non inquirantur æterna. Unde & per semetipsam Veritas loquens, cum terrenam pacem à superna distingueret, atque ad venturam discipulos ex presenti provocaret, ait: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Relinquo scilicet transitoriam, do mansuram. Si ergo in eam cor, quæ relicta est, figitur, numquam ad illam quæ danda est, pervenitur. Pax igitur præfens ita tenenda est, ut & diligere debeat & contemni: ne si immoderatè diligitur, diligentis animus in culpa capiatur. Unde & admonendi sunt pacati, ne dum nimis humanam pacem desiderant, pravos hominum mores nequaquam redarguant: & consentiendo pervertis, ab auctoris sui se pace disjungant: ne dum humana foras jurgia metunt, interni fœderis discissione feriantur. Quid est enim pax transitoria, nisi quoddam vestigium pacis æternæ? Quid ergo esse dementius potest, quàm vestigia in pulvere impressa diligere, sed ipsum à quo impressa sunt, non amare? Hinc David dum totum se ad fœdera pacis internæ constringeret, testatur quòd cum malis concordiam non teneret, dicens: *Nonne qui te oderunt Deus oderam illos, & super inimicos tuos abestebam? Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi.* Inimicos etenim Dei perfectò odio odisse, est & quòd facti sunt diligere, & quòd faciunt increpare: mores pravorum premere, vitæ prodesse. Pensandum ergo est, quando ab increpatione quiescit, quantâ culpâ cum pessimis pax tenetur, si propheta tantus hoc velut in hostiam Deo obtulit, quòd contra se pro Domino pravorum inimicitias excitavit. Hinc est quòd tribus Levi assumptis gladiis per castrorum media transiens, quia feriendis noluit peccatoribus parcere, Deo manus dicta est consecrassè. Hinc Phinees peccantium civium gratiam spernens, coeuntes cum Madianitis perculit, & iram Domini iratus placavit. Hinc per semetipsam Veritas dicit: *Quid putatis, quia pacem veni mittere in terram? Non utique, sed gladium.* Malorum namque cum incautè amicitias jungimur, culpis ligamur. Unde Josaphat, qui tot de antea vita præconiis attollitur, de Achab regis amicitias pæne periturus increpatur. Cui à Domino per Prophetam dicitur: *Impio præbes auxilium, & bis qui oderunt Dominum, amicitia jungentis: & idcirco iram quidem Domini mereberis, sed bona opera inventa sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda. Ab illo enim qui summè rectus est, eo ipso jam discrepat, quòd perverforum amicitias vita nostra concordat. Admonendi sunt pacati, ne si ad increpationis verba proflant, temporalem pacem sibi perturbare formident. Rursumque admonendi sunt, ut eandem pacem dilectione integra intrinsecus teneant, quam per invectionem vocis sibi extrinsecus turbant. Quòd utrumque pro-*

vidē se David servasse perhibet, cum dicit: *Cam his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.* Ecce & loquens impugnabatur, & tamen impugnatus erat pacificus: quia nec infanties cessabat reprehendere, nec reprehensos negligebat amare. Hinc etiam Paulus ait: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Hortaturus enim discipulos ut pacem cum omnibus haberent, præmisit, dicens: *Si fieri potest, atque subjunxit: Quod ex vobis est.* Difficile quippe erat, ut si malè acta corripent, habere pacem cum omnibus possent. Sed cum temporalis pax in pravorum cordibus ex nostra increpatione confunditur, in violata necesse est ut in nostro corde conservetur. Rectè itaque ait: *Quod ex vobis est.* Ac si nimirum dicat: Quia pax ex duarum partium consensu subsistit, si ab eis qui corripuntur, expellitur, integra tamen in vestra qui corripitis mente teneatur. Unde idem rursus discipulos admonet, dicens: *Si quis non obedit verbo nostro, per epistolam hunc notate: & non commisceamini cum illo, ut confundatur.* Atque illico adiunxit: *Et nolite ut inimicum existinare illum, sed corripite ut fratrem.* Ac si diceret: Pacem cum eo exterioriorem solvite, sed interioriorem circa illum modallitus custodite: ut peccantis mentem sic vestra discordia feriat, quatenus pax à cordibus vestris nec abnegata discedat.

Admonitio XXIV.

Aliter admonendi sunt seminantes jurgia, atque aliter pacifici. Admonendi namque sunt qui jurgia seminant, ut ejus sint sequaces agnoscant. De apostata quippe angelo scriptum est, cum bonæ messi inferta fuisset zizania: *Inimicus homo hoc fecit.* De ejus etiam membro per Salomonem dicitur: *Homo apostata, vir mutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia seminat.* Ecce, quem seminantem jurgia dicere voluit, prius apostatam nominavit: quia nisi more superbientis angeli à conspectu conditoris prius intus aversione mentis caderet, foras postmodum usque ad seminanda jurgia non veniret. Qui rectè describitur quod annuit oculis, digito loquitur, terit pede. Interior namque est custodia, quæ ordinata servat exterius membra. Qui ergo statum mentis perdidit, subsequenter foras inconstantia motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quod nulla interiori radice subsistat. Audiant jurgiorum seminantes quod scriptum est: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Atque è diverso colligant, quia si filij Dei vocantur qui pacem faciunt, proculdubio satanæ sunt filij qui confundunt. Omnes autem, qui per discordiam separantur à viriditate dilectionis, arefunt. Qui etsi boni operis fructus in suis actionibus proferunt, profectò nulli sunt, quia non ex unitate charitatis oriuntur. Hinc ergo perpendant seminantes jurgia, quam multipliciter peccant: qui dum unam nequitiam perpetrant, ab humanis cordibus cunctas simul virtutes eradicant. In uno enim malo innumera peragunt: quia seminando discordiam, charitatem quæ nimirum virtutum omnium mater est, extinguunt. Quia autem nihil pretiosius est Deo virtute dilectionis: nil est *delectabilius diabolo extinctione charitatis. Quisquis ergo seminando jurgia dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiaris servit: quia quæ ille amissa cecidit, hanc iste vulneratis cordibus subtrahens, eis iter ascensionis absceidit. At contra admonendi sunt pacifici, ne tantæ actionis pondus levigent, si inter quos fundare pacem debeant, ignorent. Nam sicut multum nocet si unitas desit bonis: ita valde est noxium si non desit malis. Si ergo peccatorum nequitia in pace jungitur, profectò eorum malis actibus robur augetur: quia quod sibi in malitia congruunt, eò se robustius bonorum affli-

Greg. Tom. I.

ctionibus illidunt. Hinc namque est quod contra damnati illius vasa, videlicet Antichristi prædicatores, divina voce beato Job dicitur: *Membra carnis ejus coherentia sibi.* Hinc sub squamarum specie de ejus satellitibus perhibetur: *Vna uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedat per eas.* Sequaces quippe illius quod nulla inter se discordia adversitate divisi sunt, eò in bonorum gravius nece glomerantur. Qui ergo iniquos pace sociat, iniquitati vires administrat: quia bonos deterius deprimunt, quos & unanimiter persequuntur. Unde prædicator egregius gravi Pharisæorum Sadducæorumque persecutione deprehensus, inter semetipsos dividere studuit, quos contra se graviter unitos vidit, cum clamavit, dicens: *Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum, de spe & resurrectione mortuorum ego judico.* Dumque Sadducæi spem resurrectionemque mortuorum esse denegarent, quam Pharisæi juxta sacri eloquij præcepta crederent, facta in persecutorum unanimitate dissensio est, & divisâ turbâ illæsus Paulus exivit, quæ hunc unita prius immaniter pressit. Admonendi itaque sunt qui faciendæ pacis studiis occupantur, ut pravorum mentibus prius amorem debeant internæ pacis infundere, quatenus eis postmodum valeat exterior pax prodesset: ut dum eorum cor in illius cognitione suspenditur, nequaquam ad nequitiam ex hujus perceptione rapiatur: dumque supernam provident, terrenam nullo modo ad usum suæ deteriorationis inclinent. Cum verò perversi quique tales sunt, ut nocere bonis nequeant, etiam si concupiscant, inter hos nimirum debet terrena pax constitui & priusquam ab eis valeat superna cognosci: ut hic scilicet quos contra dilectionem Dei malitia suæ impietatis exasperat, salutem ex proximi amore mansuecant: & quasi è vicino ad melius transeant, ut ad illam quæ à se longè est, pacem conditoris ascendant.

Admonitio XXV.

Aliter admonendi sunt qui sacræ legis verba non rectè intelligunt: atque aliter qui rectè quidem intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur. Admonendi enim sunt qui sacræ legis verba non rectè intelligunt, ut perpendant quia saluberrimum vini potum in veneni sibi poculum vertunt, ac per medicinale ferrum vulnere mortali se feriunt, dum per hoc in se sana perimunt, per quod salubriter abscondere sauciata debuerunt. Admonendi sunt, ut perpendant quod scriptura sacra in nocte vitæ præsentis quasi quædam nobis lucerna sit posita: cujus nimirum verba dum non rectè intelligunt, de lumine renebreant. Quos videlicet ad intellectum pravum intentio perversa non raperet, nisi prius superbia inflaret. Dum enim se præ ceteris sapientes arbitrantur, sequi alios ad melius intellecta despiciunt: atque ut apud imperitum vulgus scientiæ sibi nomen extorqueant, student summopere & ab aliis rectè intellecta destruere, & sua perversa roborare. Unde bene per Prophetam dicitur: *Secuerunt prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.* Galaad namque acervus testimonij interpretatur. Et quia cuncta simul congregatio Ecclesiæ per confessionem servit testimonio veritatis, non incongruè per Galaad Ecclesiæ exprimitur, quæ ore cunctorum fidelium, de Deo quæ vera sunt testatur. Prægnantes autem vocantur animæ, quæ intellectum verbi ex divino amore concipiunt, si ad perfectum tempus veniant, conceptam intelligentiam operis ostensione parituræ. Terminum verò suum dilatare, est opintonis suæ nomen extendere. Secuerunt ergo prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum: quia nimirum hæretici, mentes fidelium quæ jam aliquid de veritate intellectu conceperant, perversa prædicatione perimunt, & scientiæ sibi nomen extendunt. Parvulorum corda jam de verbi conceptione gravida, erroris

A 222 ij

Rom. 12.

2. Thef. 3. d. Ibidem.

Matt. 1. c. Prov. 6. b.

Matt. 5. a.

* al. desiderabilis

Job 41. e.

Ibid.

Mat. 23. b.

49.

Amos 1. 8.

gladio scindunt, & quasi doctrina sibi opinionem faciunt. Hos ergo cum conamur instruere ne perversa sentiant, admonemus prius necesse est, ne inane gloriam querant. Si enim radix elationis absciditur, consequenter rami pravæ assertionis arefiunt. Admonendi sunt etiam, ne errores discordiasque generando, legem Dei quæ idcirco data est ut sacrificia satanæ prohibeat, eandem ipsam in satanæ sacrificium vertant. Unde per Prophetam Dominus queritur, dicens: *Dedi eis frumentum, vinum & oleum, & argentum multiplicari eis & aurum, quæ fecerunt Baal.* Frumentum quippe à Domino accipimus, quando in dictis obscurioribus subducto tegmine literæ per medullam spiritus legis interna sentimus Vinum suum Dominus nobis præstat, cum scripturæ suæ alta prædicatione nos debriat. Oleum quoque suum nobis tribuit, cum præceptis apertioribus vitam nostram blanda lenitate disponit. Argentum multiplicat, cum nobis luce veritatis plena eloquia subministrat. Auro quoque nos dicit, quando cor nostrum intellectu summi fulgoris irradiat. Quæ cuncta hæretici Baal offerunt: quia apud auditorum suorum corda corruptæ omnia intelligendo pervertunt. Et de frumento Dei, vino atque oleo, argento pariter & auro, satanæ sacrificium immolant: quia ad errorem discordiæ verba pacis inclinant. Unde admonendi sunt ut perpendant, quia dum perversa mente de præceptis pacis discordiam faciunt, iusto Dei examine ipsi de verbis vitæ moriuntur. At contra admonendi sunt qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur; ut in divinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta, se desiant: & cum rectè cuncta de sacra scriptura sentiunt, hoc solum quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe & imperitus est medicus, qui alieno mederi appetit, & ipse vulnus quod patitur nescit. Qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profectò admonendi sunt, ut cum medicamina ægris apponunt, prius virus suæ pestis inspiciant, ne aliis medendo ipsi moriantur. Admoneri debent, ut considerent ne à virtute dicti, * vivendi qualitate discordent: ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent. Audiant itaque quod scriptum est: *Si quis loquitur, quasi sermones Dei.* Qui ergo verba quæ proferunt, ex propriis non habent, cur quasi de propriis tument? **D** Audiant quod scriptum est: *Sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.* Ex Deo enim coram Deo loquitur, qui prædicationis verbum & quia à Deo accepit intelligit, & placere per illud Deo non hominibus querit. Audiant quod scriptum est: *Abominatio Domini est omnis arrogans.* Quia videlicet dum in verbo Dei gloriam propriam querit, jus dantis invadit: eumque laudi suæ postponere nequaquam metuit, à quo hoc ipsum quod laudatur accepit. Audiant quod prædicatori per Salomonem dicitur: *Bibe aquam de cisterna tua, & fluentia putei tui. Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas divide. Habero eas solus, nec sint alieni participes tui.* Aquam quippe prædicator de cisterna sua bibit, cum ad cor suum rediens, prius audit ipse quod dicit. Bibit sui fluentia putei, si sui irrigatione verbi infunditur. Ubi bene subjungitur: *Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas divide.* Rectum quippe est ut ipse prius bibat, & tunc prædicando aliis influat. Fontes namque foras derivare, est exterius aliis vim prædicationis infundere. In plateis autem aquas dividere, est in magna auditorum amplitudine juxta uniuscujusque qualitatem divina eloquia dispensare. Et quia plerumque inanis gloriæ appetitus subrepat dum sermo Dei ad multorum notitiam currit, postquam dictum est: *In plateis aquas divide, rectè subjungitur: Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.* Alienos quippe malignos spiritus vocat, de quibus

osce. b
* al. dicendi
1. Petr. 4. c
2. Cor. 2. d
Prov. 16. a
Prov. 5. c
ibid.
ibid.

A per Prophetam tentati hominis voce dicitur: *Alieni insurrexerunt in me, & fortes quaesierunt animam meam.* Ait ergo: Aquas & in plateis divide, & tamen solus habe. Ac si apertius dicat: Sic necesse est ut prædicationi exterius servias, quatenus per elationem te immundis spiritibus non conjungas: ne in divini verbi ministerio hostes tuos ad te participes admittas. Aquas ergo & in plateis dividimus, & tamen soli possidemus, quando & exterius latè prædicationem fundimus, & tamen per eam humanas laudes assequi minimè ambimus.

Admonitio XXVI.

Aliter admonendi sunt qui cum prædicare dignè valeant, præ nimia humilitate formidant: atque aliter admonendi sunt quos à prædicatione imperfectio vel ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit. Admonendi namque sunt qui cum prædicare utiliter possunt, immoderata tamen humilitate refugium; ut ex minori consideratione colligant, quantum in majoribus rebus delinquant. Si enim indigentibus proximis ipsi quas * habent pecunias absconderent, * al. habet ergo reatu constringantur aspiciant, qui dum peccantibus fratibus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus vitæ remedia abscondunt. Unde & bene quidam sapiens dicit: *Sapientia abscondita Eccli. & thesaurus invisus, quæ utilis in urisque?* Si 20. d. populos fames attereret, & occulta frumenta ipsi servarent, auctores proculdubio mortis existerent. Quæ itaque plectendi sunt pœna considerent, qui cum fame verbi animæ pereant, ipsi panem perceptæ gratiæ non ministrant. Unde & bene per Salomonem dicitur: *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populo.* Frumenta quippe abscondere, est prædicationis sanctæ apud se verba retinere. In populis autem talis quisque maledicetur; quia in solius culpa silentij pro multorum quos corrigere potuit pœna damnatur. Si medicinalis artis minimè ignari secundum vulnus cernerent, & tamen secare recusarent, profectò peccatum fraternæ mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa involvantur aspiciant, qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare ea negligunt sectione verborum. Unde & bene per Prophetam dicitur: *Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine.* Gladium quippe à sanguine prohibere, est prædicationis verbum à carnalis vitæ interfectione retinere. De quo rursum gladio dicitur: *Et gladius meus manducabit carnes.* Hi itaque cum apud se sermonem prædicationis occultant, diffinas contra se sententias terribiliter audiant, quatenus ab eorum cordibus timorem timor expellat. Audiant quod talentum qui erogare noluit, cum sententia damnationis amisit. Audiant quod Paulus eò se à proximorum sanguine mundum credidit, quò ferendis eorum vitiis non pepercit, dicens: *Confessor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium: non enim subterfugi quo minus annuntiarem omne consilium Dei vobis.* Audiant quòd voce angelica Joannes admonetur, cum dicitur: *Qui audit, dicat, Veni.* Ut nimirum cui se vox interna infusa, illuc etiam clamando alios quò ipse rapitur trahat; ne clausas fores etiam vocatus in veniat, si vocanti vacuus appropinquat. Audiant quòd Esaias quia à verbi ministerio tacuit, illustratus superno lumine, magna voce pœnitentiæ se ipse reprehendit, dicens: *Væ mihi quia tacui.* Audiant quòd per Salomonem *Impinguabitur: & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.* Qui enim exterius prædicando benedicit, interioris augmenti pinguedinem recipit: & dum * al. vino eloquij auditorum mentem debriare non desinat, potu multiplicati muneris debriatus excrescit.

S. GREGORII PASTORALIS CURÆ TOM. II.

1113

Audiant quod David hoc Deo in munere obtulit, A quod prædicationis gratiam quam acceperat, non abscondit, dicens: *Ecce labia mea non prohibebo, Domine tu cognovisti: iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.*

Ps. 39. d. Domine tu cognovisti: iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.

Audiant quod sponsi colloquio ad sponsam dicitur: *Que habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.* Ecclesia quippe in hortis habitat, quæ ad viriditatem intimam excolta plantaria virtutum servat. Cujus vocem amicos auscultare, est electos quosque verbum prædicationis illius desiderare: quam videlicet vocem sponsus audire desiderat, quia ad prædicationem ejus per electorum suorum animas anhelat. Audiant quod Moyses cum irascentem Deum populo cerneret, & assumi ad ulciscendum gladios juberet; illos à parte Dei denunciavit existere, qui delinquentium scelera incunctanter ferirent, dicens: *Si quis Domini est, jungatur mihi: ponat vir gladium super femur suum: sic & redite de porta usque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum.* Gladium quippe super femur ponere, est prædicationis studium voluptatibus carnis anteferre: ut cum sancta quis studet dicere, curet necesse est illicitas suggestiones edomare. De porta verò usque ad portam ire, est à vitio usque ad vitium per quod ad mentem mors ingreditur, increpando discurrere. Per medium verò castrorum transire, est tanta æqualitate intra Ecclesiam vivere, ut qui delinquentium culpas redarguit, in nullis se debeat favorem declinare. Unde & rectè subjungitur: *Occidat vir fratrem, & amicum, & proximum suum.*

Fratrem scilicet & amicum & proximum interficit, qui cum puniendi invenit, ab increpationis gladio nec eis quos per cognationem diligit, parcit. Si ergo ille Dei dicitur qui ad ferienda vitia zelo divini amoris excitatur: profectò esse se Dei denegat, qui in quantum sufficit, increpare vitam carnalium recusat. At contra admonendi sunt quos à prædicationis officio vel imperfectio, vel ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit: ne dum tanti sibi onus officij præcipitatione arrogans, viam sibi subsequenti meliorationis abscondat: & cum arripiunt intempestivè quod non valent, perdant etiam quod implere quandoque tempestivè potuissent: in tantam, quam incongruè conantur ostendere, justè ostendantur amisisse. Admonendi sunt ut confiderent, quod pulli avium si ante pennarum perfectionem volare appetunt, unde ire in alta cupiunt, inde in ima merguntur. Admonendi sunt ut considerent, quod structuris recentibus necdum solidatis, si tignorum pondus superponitur, non habitaculum, sed ruina fabricatur. Admonendi sunt ut considerent, quod conceptas soboles feminæ si priusquam plenè formentur proferunt, nequaquam domos, sed tumulos replent. Hinc est enim quod ipsa Veritas, quæ repente quos vellet roborare potuisset; ut exemplum sequentibus daret, ne imperfecti prædicare præsumerent, postquam plenè discipulos de virtute prædicationis instruxit, illico adjunxit: *Vos autem sedete in civitate quoad usque induamini virtute ex alto.* In civitate quippe confidemus, si intra mentium nostrarum nos claustra constringimus, ne loquendo exterius evagemur; ut cum virtute divina perfecte induimur, tunc quasi à nobismetipsis foras etiam alios instruere exeamus. Hinc per quemdam sapientem dicitur: *Adolescens loquere in causa tua vix: & si bis interrogatus fueris, habeat initium responso tua.* Hinc est quod idem Redemptor noster cum in cælis sit conditor, & ostensione suæ potentie semper doctor Angelorum, ante tricennale tempus in terra magister noluit fieri hominum: ut videlicet præcipitatis vim saluberrimi timoris infunderet, cum ipse etiam qui labi non posset, perfectæ vitæ gratiam non nisi perfectæ ætate prædicaret.

Exod. 32. f

Scriptum quippe est: *Cum factus esset annorum duodecim, remansit puer Iesus in Hierusalem.* De quo à parentibus requisiti, paulò post subditur: *Invenierunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos & interrogantem.* Vigilanti itaque consideratione pensandum est, quod cum Iesus annorum duodecim dicitur in medio doctorum sedens, non docens, sed interrogans invenitur. Quo exemplo scilicet ostenditur, ne infirmus docere quis audeat, si ille puer doceri interrogando voluit, qui per divinitatis potentiam verbum scientiæ ipsis suis doctoribus ministravit. Cum verò per Paulum discipulo dicitur: *Præcipe hæc & doce, nemo adolescentiam tuam contemnat:* sciendum nobis est, quia in sacro eloquio aliquando adolescentia juvenus vocatur. Quod citius ostenditur si Salomonis ad medium verba proferantur, qui ait: *Latere juvenis in adolescentia tua.* Si enim utraque unum esse non decerneret, quem monebat in adolescentia, juvenem non vocaret.

Aliter admonendi sunt qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur: atque aliter qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen adversitatis labore fatigantur. Admonendi namque sunt qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur, ne cum cuncta ad votum suppetunt, dantem quærere negligant, sed in his quæ dantur, animum figant: ne peregrinationem pro patria diligant, ne subsidia itineris in obstacula perventionis vertant, ne nocturno lunæ lumine delectati, claritatem solis videre refugiant. Admonendi itaque sunt, ut quæque in hoc mundo consequuntur, calamitatis solatia, non autem præmia retributionis credant: sed contra favores mundi mentem erigant, ne in eis ex tota cordis delectatione succumbant. Quisquis enim prosperitatem qua utitur, apud iudicium cordis, melioris vitæ amore non reprimat, favorem vitæ transeuntis in mortis perpetuæ occasionem vertit. Hinc est enim quod sub Idumæorum specie, qui vincendos se prosperitati suæ reliquerunt, in hujus mundi successibus latantes, increpantur cum dicitur: *Dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, & toto corde, & ex animo.* Quibus verbis perpenditur, quod non solum quia gaudeant, sed quod toto corde & ex animo gaudeant, districta reprehensione feriantur. Hinc Salomon ait: *Averso parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos.* Hinc Paulus admonet dicens: *Qui enunt, tamquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.* Ut videlicet sic nobis quæ suppetunt, exterius serviant, quatenus à supernæ delectationis studio animum non inflectant: ne luctum nobis internæ peregrinationis temperent ea, quæ in exilium positus subsidium præbent: & quasi felices in transitoriis nos gaudeamus, qui ab æternis nos interimi miscere cernimus. Hinc namque est quod electorum voce dicit Ecclesia: *Lævia ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Sinistram Dei, prosperitatem videlicet vitæ præsentis, quasi sub capite posuit, quam intentione summi amoris premit. Dextera verò Dei eam amplectitur; quia sub æterna ejus beatitudine tota devotione continetur. Hinc rursum per Salomonem dicitur: *Longitudo dierum in dextera ejus, in sinistra verò illius divitiæ & gloria.* Divitiæ itaque & gloria qualiter sint habenda docuit, quæ posita in sinistra memoravit. Hinc Psalmista ait: *Salvum me fac dextera tuâ.* Neque enim ait manu, sed dextera: ut videlicet cum dexteram diceret, quia æternam salutem quæreret, indicaret. Hinc rursum scriptum est: *Dextera manus tuæ Domine confregit inimicos.* Hostes enim Dei etsi in sinistra ejus proficiunt, dextera franguntur: quia

Luc. 24. 8

Ecl. 32. b

Admonitio XXVII.

Aliter admonendi sunt qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur: atque aliter qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen adversitatis labore fatigantur. Admonendi namque sunt qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur, ne cum cuncta ad votum suppetunt, dantem quærere negligant, sed in his quæ dantur, animum figant: ne peregrinationem pro patria diligant, ne subsidia itineris in obstacula perventionis vertant, ne nocturno lunæ lumine delectati, claritatem solis videre refugiant. Admonendi itaque sunt, ut quæque in hoc mundo consequuntur, calamitatis solatia, non autem præmia retributionis credant: sed contra favores mundi mentem erigant, ne in eis ex tota cordis delectatione succumbant. Quisquis enim prosperitatem qua utitur, apud iudicium cordis, melioris vitæ amore non reprimat, favorem vitæ transeuntis in mortis perpetuæ occasionem vertit. Hinc est enim quod sub Idumæorum specie, qui vincendos se prosperitati suæ reliquerunt, in hujus mundi successibus latantes, increpantur cum dicitur: *Dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, & toto corde, & ex animo.* Quibus verbis perpenditur, quod non solum quia gaudeant, sed quod toto corde & ex animo gaudeant, districta reprehensione feriantur. Hinc Salomon ait: *Averso parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos.* Hinc Paulus admonet dicens: *Qui enunt, tamquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.* Ut videlicet sic nobis quæ suppetunt, exterius serviant, quatenus à supernæ delectationis studio animum non inflectant: ne luctum nobis internæ peregrinationis temperent ea, quæ in exilium positus subsidium præbent: & quasi felices in transitoriis nos gaudeamus, qui ab æternis nos interimi miscere cernimus. Hinc namque est quod electorum voce dicit Ecclesia: *Lævia ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Sinistram Dei, prosperitatem videlicet vitæ præsentis, quasi sub capite posuit, quam intentione summi amoris premit. Dextera verò Dei eam amplectitur; quia sub æterna ejus beatitudine tota devotione continetur. Hinc rursum per Salomonem dicitur: *Longitudo dierum in dextera ejus, in sinistra verò illius divitiæ & gloria.* Divitiæ itaque & gloria qualiter sint habenda docuit, quæ posita in sinistra memoravit. Hinc Psalmista ait: *Salvum me fac dextera tuâ.* Neque enim ait manu, sed dextera: ut videlicet cum dexteram diceret, quia æternam salutem quæreret, indicaret. Hinc rursum scriptum est: *Dextera manus tuæ Domine confregit inimicos.* Hostes enim Dei etsi in sinistra ejus proficiunt, dextera franguntur: quia

plerumque pravos vita præfens elevat, sed adventus æternæ beatitudinis damnat. Admonendi sunt qui in hoc mundo prosperantur, ut solerter considerent, quia præfens vitæ prosperitas aliquando idcirco datur ut ad meliorem vitam provocet, aliquando verò ut in æternum plenius damnet. Hinc est enim quòd plebi Israëlita Chanaan terra promittitur, ut quandoque ad æterna speranda provocetur. Neque enim rudis ille populus promissionibus Dei in longinquum crederet, si à promissore suo non etiam è vicino aliquid percepisset. Ut ergo ad æternorum fidem certius roboretur, nequaquam solummodo spe ad res, sed rebus quoque ad spem trahitur. Quod liquido Psalmista testatur, dicens: *Dedit eis regiones gentium, & labores populorum possederunt: ut custodiant justificationes ejus, & legem ejus requirant.* Sed cum largientem Deum humana mens boni operis * repensatione non sequitur, tanquam non creditur, inde justius damnatur. Hinc enim per Psalmistam rursum dicitur: *Dejecisti eos, dum alleverentur.* Quia videlicet reprobi cum recta opera divinis muneribus non rependunt, cum totos se hic deserant, & affluentibus prosperitatibus dimitunt, unde exterius proficiunt, inde ab intimis cadunt. Hinc est quòd in inferno cruciatio diviti dicitur: *Recepisti bona in vita tua.* Idcirco enim bona hic recipit & malus, ut illic plenius mala reciperet, quia hic fuerat nec per bona conversus. At contra admonendi sunt, qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen adversitatis labore fatigantur, ut sollicita consideratione pendant, creator dispensatorque cunctorum quantà super eos gratià vigilar, quos in sua desideria non relaxat. Aegro quippe quem medicus desperat, concedit ut cuncta quæ concupiscit, accipiat. Nam qui sanari posse creditur, à multis quæ appetit prohibetur: & pueris nummos subtrahimus, quibus tota simul patrimonialia hereditatis gaudium sumant, quos adversitas vitæ temporalis humiliat: quia nisi salvandos in perpetuum cerneret, erudiendos sub disciplina regimine divina dispensatio non frænaret. Admonendi itaque sunt qui in his quæ temporaliter concupiscunt, adversitatis labore fatigantur, ut sollicitè considerent quòd plerumque etiam justos cum temporalis potentia sustollit, velut in laqueum culpa comprehendit. Nam sicut in priori hujus voluminis parte jam diximus, David Deo amabilis rectior fuit in servitio, quam cum pervenit ad regnum. Servus namque amore justitiæ, deprehensum adversarium ferire timuit: rex autem persuasione luxuriæ devotum militem etiam sub studio fraudis extinxit. Quis ergo opes, quis potestatem, quis gloriam querat innoxie, si & illi extiterunt noxia, qui hæc habuit non quæsit? Quis inter hæc sine magni discriminis labore salvabitur, si ille in his culpa interveniente turbatus est, qui ad hæc fuerat Deo eligente præparatus? Admonendi sunt ut considerent, quia Salomon qui post tantam sapientiam usque ad idololatram cecidisse describitur, nihil in hoc mundo prius quam caderet, adversitatis habuisse memoratur: sed concessa sapientia funditus cor deseruit, quòd nulla vel minima tribulationis disciplina custodivit.

Admonitio XXVIII.

Aliter admonendi sunt conjugii obligati, atque aliter à conjugij nexibus liberi. Admonendi namque sunt conjugii obligati, ut cum vicissim quæ sunt alterius cogitant, sic eorum quisque placere studeat conjugii, ut non displiceat conditori: sic ea quæ hujus mundi sunt agant, ut tamen appetere quæ Dei sunt non omittant: sic de bonis presentibus gaudeant, ut tamen sollicita intentione mala æterna pertimescant: sic de malis temporalibus lugeant, ut tamen consolatione integra spem in bonis perenni-

bus figant: quatenus dum in transitu cognoscunt esse quòd agunt, in mansione sciant quòd appetunt: nec mala mundi cor frangant, cum spes bonorum cælestium roborat; nec bona presentis vitæ decipiant, cum suspecta sublequentis judicij mala contristant. Itaque animus Christianorum conjugum & infirmus & fidelis, qui & plenè cuncta temporalia despiciere non valet, & tamen æternis se conjugere per desiderium valet; quamvis in delectatione carnis interim jaceat, supernæ spei refectione convalescat. Et si habet quæ mundi sunt in usu itineris, speret quæ Dei sunt in fructu perventionis: nec totum se ad hoc quòd agit conferat, ne ab eo quòd robustè sperare debuit, sanditus cadat. Quòd bene ac breviter Paulus exprimit, dicens: *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint: & qui sicut, tanquam non sicut: & qui gaudent, tanquam non gaudentes.* Uxorem quippe quasi non habendo habet, qui sic per illam carnali consolatione utitur, ut tamen nunquam ad prava opera à melioris intentionis rectitudine ejus amore deflectatur. Uxorem quasi non habendo habet, qui transitoria esse cuncta conspiciens, curam carnis ex necessitate tolerat, sed æterna gaudia spiritus ex desiderio expectat. Non flendo autem flere, est sic exteriora adversa plangere, ut tamen noverit æternæ spei consolatione gaudere. Et rursum, non gaudento gaudere, est sic de infimis animum attollere, ut tamen nunquam desinat summa formidare. Ubi aprè quoque paulò post subdidit, dicens: *Præterit enim figura hujus mundi.* Ac si apertè diceret: Nolite constanter mundum diligere, quando & ipse non potest, quem diligitis, stare. Incausum cor quasi manentes figitis, dum fugit ipse quem amatis. Admonendi sunt conjuges, ut ea in quibus sibi aliquando displicent, & patientes invicem tolerant, & * exhortantes invicem salvent Scriptum namque est: *Invicem onera vestra portate.* & sic adimplebitis legem Christi. Lex quippe Christi, charitas est: quia ille nobis & largiter sua bona contulit, & æquanimitè mala nostra portavit. Tunc ergo legem Christi imitando complemus, quando & nostra bona benignè conferimus, & nostrorum mala piè sustinemus. Admonendi quoque sunt, ut eorum quisque non tam quæ ab altero tolerat, quam quæ ab ipso tolerantur attendat. Si enim sua quæ portantur considerat, ea quæ ab altero sustinet, levius portat. Admonendi sunt conjuges, ut suscipiendæ proles se meminerint causà conjunctos, & cum immoderate admixtioni servientes, propagationis articulum in usum transferunt voluptatis, pendant quòd licet extrà non exeant, in ipso tamen conjugio conjugij jura transcendunt. Unde necesse est, ut crebris * exhortationibus delectant quòd pulchram copulæ speciem admixtis voluptatibus scendant. Hinc est enim quòd peritus medicinæ cælestis Apostolus non tam sanos instituit, quam infirmis medicamenta monstravit, dicens: *De quibus scripsisti mihi: Bonum est homini mulierem non tangere: propter fornicationem autem unusquisque suam habeat uxorem, & unaquaque suum virum habeat.* Qui enim fornicationis metum præmisit, profectò non stantibus præceptum contulit; sed ne fortasse in terram ruerent, lectum cadentibus ostendit. Unde adhuc infirmantibus subdidit: *Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* Quibus dum in magna honestate conjugij aliquid de voluptate largiretur, adjunxit: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* Culpa quippe esse innuit, quòd indulgeri perhibetur: sed quæ tantò citius relaxetur, quanto non per hanc illicitum quid agitur, sed hoc quòd est licitum, sub moderamine non tenetur. Quòd bene Loth in semetipso exprimit, qui ardentem Sodomam fugit; sed tamen Segor inveniens, nequaquam mox montana conscendit. Ardentem quippe Sodo-

Ps 104. d
* al.
respon-
sione
Ps. 72. c

Luc. 16. f

par. 1. c. 1.
1. Reg.
2. 4. b
2. Reg. 11.
b

3. Reg. 11.

S. GREGORII
III
TOM. I

1. Cor. 7. f

1. bid. f

* al.
exhortan-
tes
Galat. 6.

* al.
exhorta-
tionibus

1. Cor. 7.

1. bid.

1. bid. b

Gen. 19. e

mam fugere, est illicita carnis incendia declinare. Altitudo verò montium, est munditia continentium. Vel certè quasi in monte sunt qui etiam carnali copula inhaerent, sed tamen extra suscipiendae prolis admixtionem debitam, nulla carnis voluptate solvantur. In monte quippe stare quid est, nisi fructum propaginis in carne non quærere? In monte stare, est carni carnaliter non adherere. Sed quia multi sunt, qui scelera quidem carnis deserunt, nec tamen in conjugio positi, usus solummodo debiti iura conservant: exiit quidem Loth Sodomam, sed tamen mox ad montana non pervenit: quia jam damnabilis vita relinquatur, sed adhuc celsitudo conjugalis continentiae subtiliter non tenetur. Est verò in medio Sogor civitas, quæ fugientem salvet infirmum: quia videlicet cum sibi per incontinentiam miscerentur conjuges, & lapsus scelerum fugiunt, & tamen veniã salvantur. Quasi parvam quippe civitatem inveniunt in qua ab ignibus defendantur: quia conjugalis hæc vita non quidem in virtutibus mira est, sed tamen à suppliciis secura. Unde idem Loth ad Angelum dicit: *Est civitas hic juxta, ad quam possum fugere, parva, & salvabor in ea. Numquid non modica est, & vivet animamea in ea?* Juxta ergo dicitur, & tamen ad salutem tunc perhibetur: quia conjugalis vita nec à mundo longè divisa est, nec tamen à gaudio salutis aliena. Sed tunc in hac actione vitam suam conjuges quasi in parva civitate custodiunt, quando pro se affidiis deprecationibus intercedunt. Unde & rectè per Angelum ad eundem Loth dicitur: *Eccc etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus es.* Quia videlicet cum deprecatio funditur Deo, nequaquam talis conjugij vita damnatur. De qua deprecatione Paulus quoque admonet, dicens: *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.* At contra admonendi sunt qui ligatidius serviant, quò eos ad curas mundi nequaquam jugum copulae carnalis inclinat: ut quos onus licitum conjugij non gravat, nequaquam pondus illicitum terrenæ sollicitudinis premit; sed tantò eos paratior dies ultimus, quantò & expeditior inveniat: ne quò meliora agere vacantes possint, sed tamen negligunt, eò supplicia deteriora mereantur. Audiant quòd Apostolus cum quosdam ad cælibatus gratiam instrueret, non conjugium sprevit, sed curas mundi nascentes ex conjugio repulit, dicens: *Hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis injiciam: sed ad id quòd honestum est, & quòd facultatem præbeat sine impedimento * Domino observandi.* Ex conjugij quippe terrenæ sollicitudines prodeunt: & idcirco magister gentium auditores suos ad meliora persuasit, ne sollicitudine terrena ligarentur. Quem igitur cælibem curarum secularium impedimentum præpedit, & conjugio se nequaquam subdidit, & tamen conjugij onera non evasit. Admonendi sunt cælibes, ne sine damnationis judicio misceri se feminis vacantibus putent. Cum enim Paulus fornicationis vitium tot criminibus execrandis inferat, cujus sit reatus indicavit, dicens: *Neque fornicatores, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* Et rursum: *Fornicatores autem & adulteros judicabit Deus.* Admonendi itaque sunt, ut si tentationum procillas cum difficultate salutis tolerant, conjugij portum peccant. Scriptum namque est: *Melius est nubere, quam uri.* Sine culpa scilicet ad conjugium veniunt, si tamen necdum meliora voverunt. Nam quisquis bonum maius subire proposuit, bonum minus quòd licuit, illicitum fecit. Scriptum quippe est: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, & aperius est regno calorum.* Qui igitur fortiori studio in-

A tenderat, retrò convincitur respicere; si relictis amplioribus bonis ad minima retorquetur.

Admonitio XXIX.

Aliter admonendi sunt peccatorum carnis conscij, atque aliter ignari. Admonendi namque sunt peccata carnis experti, ut mare saltem post naufragium metuant, & perditionis suæ discrimina vel cognita perhorrescant: ne qui piè post perpetrata mala servati sunt, hæc improbè repetendo moriantur. Unde peccanti anima & numquam à peccato desinenti dicitur: *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisse erubescere.* Admonendi itaque sunt, ut studeant, quatenus si accepta naturæ bona integra servare noluerunt, saltem scissa resarciant. Quibus nimirum necesse est ut perpendant, in tam magno fidelium numero quàm multi & se illibatos custodiant, & alios ab errore convertant. Quid ergo isti dicturi sunt, si aliis in integritate stantibus, ipsi nec post damna respiscunt? Quid dicturi sunt, si cum multi & alios secum deserunt ad regnum, hi expectanti Domino nec semetipsos reducant? Admonendi sunt, ut præterita commissa considerent, & imminetiam deviteat. Unde sub Judææ specie per Prophetam Dominus corruptis in hoc mundo mentibus transactas ad memoriam culpas revocat, quatenus pollui in futuris erubescant, dicens: *Fornicate sunt in Aegypto, in adolescentia sua fornicatae sunt: ibi subacta sunt ubera earum, & fractæ sunt mammae pubertatis earum.* In Aegypto quippe ubera subiguntur, cum turpi huius mundi desiderio humanæ mentis voluntas subternitur. In Aegypto pubertatis mammae franguntur, quando naturales sensus adhuc in semetipsis integri, pulsantis concupiscentiæ corruptione vitiantur. Admonendi sunt peccata carnis experti, ut vigilantia cura conspiciant, post delicta nobis ad se redeuntibus Deus quantà benevolentiam suam suæ pietatis expandat, cum per Prophetam dicat: *Si dimiserit vir uxorem suam, & illarecedens duxerit virum alium, numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus.* Ecce de fornicante & relicta muliere argumentum justitiæ proponitur, & tamen nobis post lapsum redeuntibus non justitia, sed pietas exhibetur. Ut hinc atque colligamus, si nobis delinquentibus tanta pietate parcitur, à nobis nec post delictum redeuntibus quanta improbitate peccatur: aut quæ ab illo erit super improbos venia, qui non cessat vocare post culpam. Quæ nimirum bene per Prophetam post delictum misericordia vocationis exprimitur, cum averso homini dicitur: *Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tue audient verbum post tergum monentis.* Humanum quippe genus Dominus in faciem monuit, quando in paradiso condito homini atque in libero arbitrio stanti, quid facere, quidve non facere deberet, indixit. Sed homo in Dei faciem terga dedit, cum superbiens ejus iussa contempsit. Nec tamen superbiens Deus deseruit, qui ad revocandum hominem legem dedit, exhortantes Angelos misit, in carne nostræ mortalitatis ipse apparuit. Ergo post tergum stans nos admonuit, qui ad recuperationem nos gratiæ etiam contemptus vocavit. Quod igitur generaliter simul potuit dici de cunctis, hoc necesse est specialiter sentiri de singulis. Quasi enim coram Deo positus quisque verba monitionis ejus percipit, cum priusquam peccata perpetret, voluntatis ejus præcepta cognoscit. Adhuc enim ante faciem ejus stare, est necdum eum peccando contemnere. Cum verò derelicto bono innocentia, iniquitatem eligens appetit, jam terga in ejus faciem mittit. Sed ecce adhuc & post tergum Deus subsequens monet, qui etiam post culpam ad se rediri persuadet. Aversum revocat, commissa

ibid.

ibid.

1. Cor. 7.

ibid. f. * al. Dominum obsecrandi.

1. Cor. 5. 6

Hebr. 13.

1. Cor. 7.

1. Cor. 9.

st.

Hier. 3. 6

Ezec. 23

Hier. 3. 4

Ezai. 30.

E

non respicit, revertenti sinum pietatis expandit. Vocem ergo post tergum monentis audimus, si ad invitantem nos Dominum saltem post peccata revertimur. Debemus igitur pietatem vocantis erubescere, si iustitiam nolimus formidare: quia tantò graviore improbitate contemnitur, quantò & contemptus adhuc vocare non dedignatur. At contrà admonendi sunt peccata carnis ignorantes, ut tantò sollicitius præcipitem ruinam metuant, quantò altius stant. Admonendi sunt, ut noverint, quia quò magis loco prominenti consistunt, eò crebrioribus sagittis insidiatoris impetuntur. Qui tantò ardentius solet erigi, quantò robustius se conspiciat vinci: tantoque intolerabilius dedignatur vinci, quantò contra se videt per integra infirmæ carnis castra pugnari. Admonendi sunt, ut incessanter premia suscipiant, & libenter proculdubio tentationum quas tolerant labores calcabunt. Si enim attendatur felicitas quæ sine transitu attingitur, leve fit quod transcendendo laboratur. Audiant quòd per Prophetam dicitur: *Hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ volui, & fœdus meum tenuerint, dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen melius à filiis & filiabus.* Eunuchi quippe sunt, qui compressis motibus carnis, *
 * al. eff. etum affectum in se pravi operis abscidunt. Quo autem apud patrem loco habeantur, ostenditur, quia in domo patris videlicet æterna mansione etiam filii præferuntur. Audiant quòd per Joannem dicitur: *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt, & sequuntur Agnum quocumque ierit.* Et quòd canticum cantant, quod nemo potest dicere, nisi illa centum quadraginta quatuor millia. Singulariter quippe canticum Agno cantare, est cum eo in perpetuum præ cunctis fidelibus etiam de incorruptione carnis gaudere. Quod tamen electi ceteri canticum audire possunt, licet dicere nequeant: quia per charitatem quidem in illorum celsitudine læti sunt, quamvis ad eorum præmia non asurgant. Audiant peccatorum carnis ignari quod per semetipsam de hac integritate Veritas dicit: *Non omnes capiunt verbum hoc.* Quod eò innouit summum: quòd denegavit omnium: & dum prædicat quia difficile capitur, audientibus innuit, captum cum qua cautela teneatur. Admonendi sunt itaque peccata carnis ignorantes, ut & præminere virginitatem conjugio sciant, & tamen se super conjuges non extollant: quatenus dum & virginitatem præferunt, & se postponunt; & illud non deserant quod melius esse æstimant, & se custodiant quo se inaniter non exaltant. Admonendi sunt, ut considerent, quòd plerumque actione sæcularium, vita continentium confunditur, cum & illi ultra habitum assumunt opera, & isti juxta ordinem proprium non excitant corda. Unde bene per Prophetam dicitur: *Erubescet Sidon, ait mare.* Quasi enim per vocem maris ad verècundiam Sidon adducitur, quando per comparationem vitæ sæcularium atque in hoc mundo fluctuantium, ejus qui munitus & quasi stabilis cernitur, vita reprobat. Sæpe enim nonnulli ad Dominum post carnis peccata redeuntes, tantò se ardentius in bonis operibus exhibent, quantò damnabiliores se de malis vident. Et sæpe quidam in carnis integritate perdurantes, cum minus se respiciunt habere quod desceant, plenè sibi sufficere vitæ suæ innocentiam putant, atque ad fervorem spiritus nullis se ardoris stimulis inflammant. Et fit plerumque Deo gratior amore ardens vita post culpam, quam securitate torpens innocentia. Unde & voce judicis dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Et: *Gaudium erit in celo super uno peccatore penitente, magis quam super nonaginta novem justis, quibus non opus est penitentia.* Quod citius ex ipso usu colligimus, si nostræ mentis judicia pensemus. Plus namque terram diligimus quæ post

A spinas exarata fructus uberes producit, quam quæ nullas spinas habuit, sed tamen exulta sterilem fetigetem gignit. Admonendi sunt peccata carnis ignorantes, ne superioris ordinis celsitudine se ceteris præferant, cum ab inferioribus quanta se melius agantur ignorat. In examine namque recti judicis mutat merita ordinum, qualitas actionum. Quis enim consideratis ipsis rerum imaginibus nesciat, quòd in natura gemmarum carbunculus præferatur hyacintho? Sed tamen cærulei coloris hyacinthus præferatur pallenti carbunculo: quia & illi quòd naturæ ordo subtrahit, speciei decoris adjungit; & hunc quem naturalis ordo prætulerat, coloris qualitas fœdat. Sic ergo in humano genere & quidam in meliori ordine deteriores sunt, & quidam in deteriori meliores: quia & isti fortem extremi habitus bene vivendo transcendunt, & illi superioris loci meritum moribus non exequendo diminuunt.

Admonitio XXX.

Aliter admonendi sunt qui peccata deplorant operum, atque aliter qui cogitationum. Admonendi quippe sunt qui peccata deplorant operum, ut consummata mala perfectis diluant lamentis, ne plus astringantur in debito perpetrati operis, & minus solvant fletibus satisfactionis. Scriptum quippe est: *Potum dedit nobis in lacrymis in mensura:* ut videlicet uniuscujusque mens tantum penitendo compunctionis suæ bibat lacrymas, quantum se à Deo meminit aruisse per culpas. Admonendi sunt, ut incessanter admissa ante oculos reducant, atque vivendo agant, ut à districto iudice videri non debeant. C Unde David cum peteret, dicens: *Averte oculos tuos à peccatis meis; paulò superius intulit: Delictum meum coram me est semper.* Ac si diceret: Peccatum meum ne respicias postulo, quia hoc respicere ipse non cesso. Unde & per Prophetam Dominus dicit: *Et peccatorum tuorum memor non ero, tu autem memor esto.* Admonendi sunt, ut singula quæque admissa considerent, & dum per unamquodque erroris sui iniquationem descent, simul se ac totos lacrymis mundent. Unde bene per Hieremiam dicitur, cum Judææ singula delicta pensarentur: *Divisiones aquarum deduxit oculus meus.* Divisas quippe ex oculis aquas deducimus, quando peccatis singulis disperitas lacrymas damus. Neque enim uno eodemque tempore æque mens de omnibus dolet: sed dum nunc hujus, nunc illius culpæ memoria acrius tangitur, simul de omnibus in singulis commota purgatur. Admonendi sunt, ut de misericordia quam postulant, præsumant: ne vi immeritate afflictionis intereant. Neque enim piè Dominus ante delinquentium oculos stenda peccata opponeret, si per semetipsum ea districtè ferire voluisset. Constat enim quòd à suo iudicio abscondere voluit, quos miserando præveniens sibimetipsis iudices fecit. Hinc enim scriptum est: *Preventamus faciem Domini in confessione.* Hinc per Paulum dicitur: *Si nosmetipsos dijudicavimus, non utique judicavimus.* Rursumque admonendi sunt, ut sic de spe fiduciam habeant, ne tamen incauta securitate torpescant. Plerumque enim hostis callidus mentem quam peccato supplantat, cum de ruina sua afflictam respicit, securitatis pestiferæ blandiciis seducit. Quod figuratè exprimitur, cum factum Dinæ memoratur. Scriptum quippe est: *Egressa est Dina ut videret mulieres regionis illius: quam cum vidisset Sichem filius Hemor Hevæ, princeps terre illius, adamavit eam, & rapuit, & dormivit cum illa, vi opprimens virginem: & concubinata est anima ejus cum ea, tristisque blandiciis delinovit.* Dina quippe ut mulieres videat extraneæ regionis, egreditur, quando unaquæque mens sua studia negligens, actiones alienas curans, extra habitum atque extra ordinem proprium vagatur. Quam Sichem princeps terræ opprimat; quia videlicet inven-

* al. agglutinata. * al. addicitur, atque afficitur. n. 2. * al. subjungitur. Ibid.

tam in curis exterioribus diabolus corrumpit. Et * con-
 glutinata est anima eius cum ea; quia unitam sibi per
 iniquitatem respicit. Et quia cum mens à culpa respici-
 cit, * ad se ducitur, atque admissum flere conatur: cor-
 ruptor autem spes ac securitates vacuas ante oculos
 revocat, quatenus utilitatem tristitiae subtrahat,
 rectè illic * adjungitur: *Tristemque blandicis deli-*
nivis. Modò enim aliorum facta graviora, modò
 nil esse quod perpetratum est, modò misericordem
 Deum loquitur, modò adhuc tempus subsequens
 ad pœnitentiam pollicetur: ut dum per hæc decepta
 mens ducitur, ab intentione pœnitentiæ suspendatur:
 quatenus tunc bona nulla percipiat, & tunc pleniùs obrua-
 tur supplicii, quæ nunc etiam gaudet in delictis.
 At contrà admonendi sunt qui peccata cogitatio-
 num desunt, ut sollicitè considerent intra mentis
 arcana utrum delectatione tantummodo, an etiam
 consensu deliquerint. Plerumque enim tentatu *
 cor & ex carnis nequitia delectatur, & tamen ei-
 dem nequitiae ex ratione renititur, ut in secreto co-
 gitationis & contristet quod libet, & libeat quod
 contristat. Nonnumquam verò ita mens baratro
 tentationis absorbetur, ut nullatenus renitatur, sed
 ex deliberatione sequitur hoc, unde ex delectatione
 pullatur: & si facultas exterior suppetat rerum mox
 effectibus interiora vota consummat. Quod vide-
 licet si justa animadversio districti iudicis respicit,
 non est jam cogitationis culpa, sed operis: quia
 etsi rerum tarditas foras peccatum distulit, intus hoc
 consensionis opere voluntas implevit. In primo au-
 tem parente didicimus, quia tribus modis omnis
 culpa nequitiam perpetratur, suggestione scilicet,
 delectatione, & consensu. Primum itaque per ho-
 stem, secundum verò per carnem, tertium per spi-
 ritum perpetratur. Insidiator enim prava suggerit,
 caro se delectationi subijcit, atque ad extremum
 spiritus victus delectatione consentit. Unde & ille
 serpens prava suggestit, Eva autem quasi caro se de-
 lectioni subdidit, Adam verò velut spiritus sug-
 gessione ac delectatione superatus consentit. Sug-
 gessione itaque peccatum agnoscimus, delectatione
 vincimur, consensu etiam ligamur. Admonendi
 sunt igitur qui nequitias cogitationis desunt, ut
 sollicitè considerent in qua peccati mensura cecide-
 runt, quatenus juxta ruinæ modum quam in se-
 metipsis introrsus sentiunt, etiam mensura lamen-
 tationis erigantur: ne si cogitata mala minus cru-
 ciant, usque ad perpetranda opera perducant. Sed
 inter hæc ita terrendi sunt, ut tamen minimè fran-
 gantur. Sepe enim misericors Deus eò citiùs pec-
 cata cordis abluit, quò hæc exire ad opera non per-
 mittit: & cogitata nequitia quantociùs solvitur,
 quia effectu operis districtiùs non ligatur. Unde
 rectè per Psalmistam dicitur: *Dixi, pronuntiabo*
adeversum me injustitias meas Domino, & tu remis-
isti impietatem cordis mei. Qui enim impietatem
cordis subdidit, quia cogitationum injustitias pro-
nunciare velle indicavit. Dumque ait: Dixi, pro-
nuntiabo, atque illico adjunxit, Et tu remisisti;
 quàm sit super hæc facilis venia ostendit. Et dum
 se adhuc petere promittit, hoc quod petere se pro-
 mittebat, obtinuit: quatenus quia usque ad opus
 non venerat culpa, usque ad cruciatum non perve-
 niret pœnitentia; sed cogitata afflictio mentem ter-
 geret, quam nimirum tantummodo cogitata ini-
 quitas inquinasset.

Admonitio XXXI.

Aliter admonendi sunt qui admissa plangunt, nec
 tamen deserunt: atque aliter qui deserunt, nec ta-
 men plangunt. Admonendi sunt enim qui admissa
 plangunt, nec tamen deserunt; ut considerare sol-
 licitè sciant quia stendo inaniter se mundant, qui
 vivendo nequiter inquinant, cum idcirco se lacry-

S. Greg. Tom. I.

mis lavant, ut mundi ad sordes redeant. Hinc enim
 scriptum est: *Canis reversus ad suum vomitum, &*
sus lota in volutabro luti. Canis quippe cum vomit,
 profectò cibum qui pectus deprimebat, projicit: sed
 cum ad vomitum revertitur, unde levigatus fuerat,
 rursus oneratur. Et qui admissa plangunt, profectò
 nequitiam, de qua malè satiati fuerant, & quæ men-
 tis intima deprimebat, confitendo projiciunt, quam
 post confessionem dum repetunt, resumunt. Sus
 verò in volutabro luti cum lavatur, sordidior redi-
 ditur. Et qui admissum plangit, nec tamen deserit,
 pœnæ gravioris culpæ se subijcit; quia & ipsam
 quam stendo potuit impetrare veniam contemnit,
 & quasi in lutosa aqua semetipsum volvit, quia dum
 stetibus suis vitæ mundiciam subtrahit, ante Dei
 oculos sordidas ipsas etiam lacrymas facit. Hinc rur-
 sum scriptum est: *Ne iteres verbum in oratione tua.*
 Verbum namque in oratione iterare, est post stetum
 committere quod rursum necesse sit flere: Hinc per
 Esaiam dicitur: *Lavamini, mundi estote.* Post lava-
 crum enim mundus esse negligit, quisquis post la-
 crymas vitæ innocentiam non custodit. Et lava-
 tur ergo & nequaquam mundi sunt, qui commissa
 flere non desinunt, sed rursus stenda committunt.
 Hinc per quemdam sapientem dicitur: *Qui bap-
 tizatur a mortuo, & iterum tangit illum, quid proficit*
lavatio ejus? Baptizatur quippe à mortuo, qui mun-
 datur stetibus à peccato: sed post baptismum mortuum
 tangit, qui culpam post lacrymas repetit. Admo-
 nendi sunt qui admissa plangunt, nec tamen dese-
 runt, ut ante districti iudicis oculos eis se esse simi-
 les agnoscant, qui venientes ad faciem quorundam
 hominum, magna eis submissione blandiuntur; re-
 cedentes autem, inimicitias ac damna quæ valent,
 atrociter inferunt. Quid est enim culpam flere, nisi
 humilitatem Deo suæ devotionis ostendere: Et quid
 est post stetum prava agere, nisi superbas in eum
 quem rogaverat, inimicitias exercere: Iacobo atte-
 stante qui ait: *Quicumque voluerit amicus esse seculi*
hujus, inimicus Dei constituitur. Admonendi sunt
 qui admissa plangunt, nec tamen deserunt, ut solli-
 citè considerent, quia ita plerumque mali inutiliter
 compunguntur ad justitiam, sicut plerumque boni
 innoxie tentantur ad culpam. Fit quippe mira exi-
 gentibus meritis dispositionis internæ mensura, ut &
 illi dum de bono aliquid agunt, quòd tamè non per-
 ficiunt, superbè inter ipsa quæ etià plenissimè perpe-
 trant mala confidant: & isti dum de malo tentantur,
 cui nequaquam consentiant, quò per infirmitatem
 titubant, eò gressus cordis ad justitiam per humilita-
 tem veriùs figant. Balaam quippe justorum taber-
 nacula respiciens, ait: *Moriatur anima mea morte*
justorum, & sicut novissima mea horum similia. Sed
 cum compunctionis tempus abcessit, contra eorum
 vitam, quibus se similem fieri etiam moriendo po-
 poscerat, consilium præbuit: & cum occasionem
 de avaritia reperit, illico oblitus est quidquid sibi
 de innocentia optavit. Hinc verò doctor & prædica-
 tor gentium Paulus, ait: *Videò aliam legem in*
membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & ca-
pitivum me ducentem in lege peccati, quæ est in mem-
bris meis. Qui profectò idcirco tentatur, ut in bono
 robustiùs ex ipsa infirmitatis suæ cognitione solide-
 tur. Quid est ergo quòd ille compungitur, & tamen
 justitiæ non appropinquat; iste tentatur, & tamen
 eum culpa non inquinat: nisi hoc quòd apertè osten-
 ditur, quòd nec malos bona imperfecta adjuvant,
 nec bonos mala inconsummata condemnant? At
 contrà admonendi sunt qui admissa deserunt, nec ta-
 men plangunt; ne jam relaxatas æstiment culpas,
 quas etsi agendo non multiplicant, nullis tamen stetibus
 mundant. Neque enim scriptor, si à scriptione
 cessaverit, quia alia non addidit, etiam illa quæ
 scripserat delevit: nec qui contumelias irrogat, si
 solummodò tacuerit, satisfacit, cum profectò ne-

Pro 26. b. 2. Petr. 2. d.

Eadem dist. c. Qui admissa plangit.

Ecclesi. 7. b.

Esa. 1. d. Eadem dist. c. Lavamini.

Ecclesi. 14. Eadem dist. c. Baptizatur a mortuo.

Iacob. 4. d.

Num. 23. Num. 24. b.

Rom. 7. d.

B b b

cessé sit ut verba præmissa superbiæ verbis subjun-
ctæ humilitatis impugnet: nec debitor absolutus est
quia alia non multiplicat, nisi & illa quæ ligaverat,
solvat. Ita & cum Deo delinquimus, nequaquam
satisfacimus si ab iniquitate cessamus, nisi volupta-
tes quoque quas dileximus, & contrario appositis la-
mentis insequamur. Si enim nulla nos in hac vita
operum culpa maculasset, nequaquam nobis hæc
adhuc degentibus ipsa ad securitatem innocentia
nostra sufficeret; quia illicita animum multa pul-
sarent. Qua ergo mente securus est, qui perpetratis
iniquitatibus ipse sibi testis est quia innocens non
est? Neque enim Deus nostris cruciatibus pascitur,
sed delictorum morbos medicamentis contrariis
medetur: ut qui voluptatibus delectari discessimus,
fletibus amaricati redeamus: & qui per illicita
diffluendo cecidimus, etiam à licitis nosmetipsos
restringendo, surgamus: & cor quod insana lætitia
infuderat, salubris tristitia exurat: & quod vulne-
raverat elatio superbiæ, curet abjectio humilis vitæ.

Ps. 34. a Hinc enim scriptum est: *Dixi iniquis, Nolite iniquè agere: & delinquentibus, Nolite exaltare cornu.*

Cornu quippe delinquentes exaltant, si nequaquam se ad penitentiam ex cognitione suæ iniquitatis humiliant. Hinc rursus dicitur: *Cor contritum & humiliatum Deus non spernit.* Quisquis enim peccata plangit, nec tamen deserit, cor quidem contemnit, sed humiliare contemnit. Qui verò peccata jam deserit, nec tamen plangit, jam quidem humiliat, sed tamen cor contere recusat. Hinc Paulus

1. Cor. 6. a ait: *Et hæc quidem fuisistis, sed sanctificati estis.* Quia nimirum illos emendatio vita sanctificat, quos per penitentiam abluens afflictio stetuum mundat. Hinc Petrus cum quosdam terribus malorum suorum consideratione conspiceret, admonuit, dicens:

Mat. 2. a *Penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* Dicitur enim baptisma, præmissis penitentiae lamenta: ut prius se aqua suæ afflictionis infunderent, & postmodum sacramento baptismatis lavarent. Quæ igitur mente qui transactas culpas flere negligunt, vivunt securi de venia, quando ipse summus pastor Ecclesiæ huic etiam Sacramento adendam penitentiam credidit, quod peccata principaliter extinguit?

Admonitio XXXII.

Aliter admonendi sunt qui illicita quæ faciunt, etiam laudant: atque aliter qui accusant prava, nec tamen devitant. Admonendi sunt enim qui illicita quæ faciunt, etiam laudant, ut considerent quòd plerumque plus ore quàm opere delinquant. Opere namque per semetipsos solos prava perpetrant: ore autem per tot personas iniquitatem exhibent, quot audientium mentes iniqua laudantes docent. Admonendi ergo sunt, ut si eradicare mala dissimulant, saltem seminare pertimescant. Admonendi sunt, ut eis perditio privata sufficiat. Rursumque admonendi sunt, ut si mali esse non metuunt, erubescant saltem videri quod sunt. Plerumque enim culpa dum absconditur, effugatur: quia dum mens erubescit videri quod tamè esse non metuit, erubescit quòdque esse quod fugit videri. Cum verò pravus quisque impudenter innotescit, quòd liberiùs omne facinus perpetrat, eò etiam licitum putat: & quod licitum suspicatur, in hoc proculdubio multipliciùs mergitur. Unde scriptum est: *Peccatum suum sicut Sodoma predicaverunt, nec absconderunt.* Peccatum enim suum si Sodoma absconderet, adhuc sub timore peccaret. Sed funditus fræna timoris amiserat, quæ ad culpam nec tenebras inquirebat. Unde & rursus scriptum est: *Clamor Sodomorum & Gomorrahe multiplicatus est.* Peccatum quippe cum voce, est culpa in actione: peccatum verò etiam cum clamore, est culpa cum libertate. At contrà admonendi sunt qui accusant prava, nec tamen devitant, ut pro-

Esai. 3. b

Gen. 18. c

vidè perpendant, quid in districto Dei iudicio pro sua excusatione dicturi sunt, qui de reatu suorum criminum etiam semetipsos iudicibus non excusantur. Hi itaque quid aliud quàm præcones sunt sui? Voces contra culpas proferunt, & semetipsos operibus reos trahunt. Admonendi sunt ut videant, quia de occulta jam retributione iudicij est quòd eorum mens, malum quod perpetrat, illuminatur ut videat, sed non conatur ut vincat: ut quòd melius videt, eò deterius pereat: quia & intelligentiæ lumen percipit, & actionis prævæ tenebras non relinquit. Nam cum acceptam ad adiutorium scientiam negligunt, hanc contra se in testimonium vertunt; & de lumine intelligentiæ augent supplicia, quod profectò acceperat ut possent delere peccata. Quorum nimirum nequitia cum malum agit quòd dijudicat, venturum jam iudicium hæc degustat: ut cum æternis suppliciis servatur obnoxia, suo hæc interim examine non sit absoluta: tantoque illic graviora tormenta percipiat, quanto hæc malum non deserit, etiam quod ipsa condemnat. Hinc enim Veritas dicit: *Servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis.* Hinc Psalmista, ait: *Descendant in infernum viventes.* Vivi quippe quæ citra illos aguntur, sciunt & sentiunt, mortui autem sentire nil possunt. Mortui enim in infernum descenderent, si mala nesciendo perpetrarent. Cum verò sciunt mala, & tamen faciunt, ad iniquitatis infernum viventes miseri sentientesque descendunt.

Admonitio XXXIII.

Aliter admonendi sunt qui repentina concupiscentiâ superantur, atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur. Admonendi quippe sunt quos repentina concupiscentia superat, ut in bello presentis vitæ se quotidie positos attendant, & cor quod prævire vulnera non potest, scuto solliciti timoris tegant: ut occulta insidiantis hostis jacula perhorrescant, & in tam caliginoso certamine intentione continua intra mentis castra se muniant. Nam si à circumspeditionis sollicitudine cor destituerit, vulneribus aperitur: quia hostis callidus tantò liberiùs petus percussit, quanto nudum à providentiæ lociæa deprehendit. Admonendi sunt qui repentina concupiscentiâ superantur, ut curare nimis terrena defuescant: quia intentionem suam dum rebus transitorijis immoderatiùs implicant, quibus culparum jaculis transiguntur ignorant. Unde & per Salomonem vox percussit & dormientis exprimitur, qui ait: *Verberaverunt me, sed non dolui: iraxerunt me, & ego non sensi. Quando evigilabo, & rursum vina reperiam?* Mens quippe à cura suæ sollicitudinis dormiens verberatur & non dolet, quia sicut imminente mala non prospicit, sic nec quæ perpetraverit, agnoscit. Trahitur & nequaquam sentit, quia per illecebras vitiorum ducitur, nec tamen ad sui custodiam suscitatur. Quæ quidem evigilare optat ut rursum vina reperiat: quia quamvis somno torporis à sui custodia prematur, vigilare tamen ad sæculi curas nititur, ut semper voluptatibus debrietur: & cum ad illud dormiat in quo solerter vigilare debuerat, ad illud vigilare appetit, ad quod laudabiliter dormire potuisset. Hinc superius scriptum est: *Et eris ibid. quasi dormiens in medio mari, & quasi sopius gubernator amisso clavo.* In medio enim mari dormit, qui in hujus mundi tentationibus positus providere motus irruentium vitiorum quasi imminentes undarum cumulos negligit. Et quasi clavum gubernator amittit, quando mens ad regendam navem corporis, studium sollicitudinis perdit. Clavum quippe in mari amittere, est intentionem providam inter procellas hujus sæculi non tenere. Si enim gubernator clavum sollicitè stringit, modò in fluctibus ex adverso navem dirigit, modò

Prov. 23. d

E

ventorum impetus per obliquum findit. Ita cum A mens vigilantem animam regit, modò alia superans caleat, modò alia providens declinat; ut & presentia laborando subjiciat, & contra futura certamina prospiciendo convalescat. Hinc rursum de fortibus

Can. 5. c
ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ensis enim super femur ponitur, quando acuminis sanctæ prædicationis prava suggestio carnis edomatur. Per noctem verò cæcitas nostræ infirmitatis exprimitur: quia quidquid adversitatis in nocte imminet, non videtur. Uniuscujusque ergo ensis super femur suum ponitur propter timores nocturnos: quia videlicet sancti viri dum ea quæ non videant, metuunt, ad intentionem certaminis parati semper

Can. 7. b
assistent. Hinc rursum sponsa dicitur: Nasus tuus sicut turris quæ est in Libano. Rem namque quam

oculis non cernimus, plerumque odore prævidemus. Per nasum quoque odores fetoresque discernimus. Quid ergo per nasum Ecclesiæ, nisi sanctorum provida discretio designatur? Qui etiam turri similis quæ est in Libano dicitur: quia discreta eorum providentia ita in alto sita est, ut tentationum certamina & prius quam veniant videat, & contra ea dum venerint munita subsistat. Quæ enim futura prævidentur, cum presentia fuerint, minoris * timoris sunt: quia dum contra ictum quisque paratior redditur, hostis qui se inopinatum credidit, eo ipso quo prævisus est, enervatur. At contra admonendi sunt qui in culpa ex consilio ligantur, quatenus provida consideratione perpendant, quia dum mala ex judicio faciunt, districtius contra se judicium accendunt: ut tantò eos durior sententia feriat, quantò illos in culpa arctius vincula deliberationis ligant. Citius fortasse delicta penitendo abluerent, si in his sola præcipitatione cecidissent. Nam tardius peccatum solvitur, quod & per consilium solidatur.

Nisi enim mens omni modo æterna despiceret, in culpa ex judicio non periret. Hæc ergo præcipitatione lapsi per consilium pereuntes differunt, quòd cum hi à statu justitiæ peccando concidunt, plerumque simul & in laqueum desperationis cadunt. Hinc est quòd per Prophetam Dominus non tam præcipitationum prava, quam delictorum studia reprehendit, dicens: *Ne forte egrediar ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiam studiorum vestrorum.* Hinc iterum iratus dicit:

Hier. 4. a
Vistabo super vos juxta fructum studiorum vestrorum.

Hier. 2. a
*Quia ergo peccatis aliis differunt peccata quæ per consilium perpetrantur, non tam pravè facta Dominus, quam studia pravitatis insequitur. In factis enim sæpe infirmitate, sæpe negligentia, in studiis verò malitiosa semper intentione peccatur. Quo contra rectè beati viri expressione per Prophetam dicitur: *Et in cathedra pestilentia non sedet.* Cathedra quippe judicis esse vel præsentis solet. In cathedra autem pestilentia sedere, est ex judicio prava committere: in cathedra pestilentia sedere, est & ex ratione mala discernere, & tamen ex deliberatione perpetrare. Quasi in perversi consilij cathedra sedet, qui tanta iniquitatis elatione attollitur, ut adimplere malum etiam per consilia conetur. Et sicut assistentibus turbis prælati sunt qui cathedræ honore fulciuntur, ita delicta eorum qui præcipitatione corruunt, exquisita per studium peccata transcendunt. Admonendi ergo sunt, ut hinc colligant qui in culpa etiam se per consilium ligant, qua quandoque ultione feriendi sunt, qui nunc pravorum non socij, sed principes sunt.*

Admonitio XXXIV.

Aliter admonendi sunt qui licet minima, crebrò tamen illicita faciunt: atque aliter qui se à parvis custodiunt, sed aliquando in gravibus demerguntur. Admonendi sunt qui quamvis in minimis, sed tamen

S. Greg. Tom. I.

frequenter excedunt, ut nequaquam considerent qualia, sed quanta committunt. Facta enim sua si despiciunt timere cum pensant, debent formidare cum numerant. Altos quippe gurgites fluminum, parvæ sed innumeræ replent guttæ pluviarum. Et hoc agit sentina latenter excrefcens, quod patenter procella sæviens; Et minuta sunt quæ erumpunt in membris per scabiem vulnera, sed cum multitudo eorum innumerabiliter occupat, sic vitam corporis sicut unum grave inflictum pectori vulnus necat. Hinc videlicet scriptum est: *Qui modica spernit, paulatim decidit.* Qui enim peccata minima flere ac devitare negligit, à statu justitiæ non quidem repente, sed partibus totus cadit. Admonendi sunt qui in minimis frequenter excedunt, ut sollicitè considerent, quia nonnumquam in parva deterius, quam in majori culpa peccatur. Major enim quòd citius quia sit culpa agnoscitur, eò etiam celerius emendatur: minor verò dum quasi nulla creditur, eò pejùs, quòd & securius in usu retinetur. Unde fit plerumque, ut mens assueta malis levibus nec gravia perhorrescat, atque ad quamdam auctoritatem nequitia per culpas nutrita perveniat: & tantò in majoribus contemnat pertimescere, quantò in minimis didicit non timendo peccare. At contra admonendi sunt qui se à parvis custodiunt, sed aliquando in gravibus demerguntur, ut sollicitè seipsum deprehendant: quia dum cor eorum de custodiis minimis extollitur, ad perpetranda graviora ipso elationis suæ barathro devoratur: & dum foris sibi parva subjiciunt, sed per inanem gloriam intus intumescunt, languore superbie intrinsecus vitam mentem etiam foras per mala majora prosternunt.

Admonendi ergo sunt qui se à parvis custodiunt, sed aliquando in gravibus demerguntur, ne ubi se stare extrinsecus æstimant, ibi intrinsecus cadant, & juxta districti judicis retributionem elatio minoris justitiæ via fiat ad foveam gravioris culpæ. Qui enim vanè elati, boni minimi custodiam suam viribus tribuant, justè derelicti culpis majoribus obruantur: & cadendo discunt non fuisse proprium quod steterunt, ut mala immensa cor reprimant, quod minima bona exaltant. Admonendi sunt ut considerent, quòd & in culpis gravioribus alto reatu se obligant, & tamen plerumque in parvis quæ custodiunt, deterius peccant: quia & in illis iniqua faciunt, & per ista se hominibus quòd iniqui sunt, tegunt. Unde fit, ut cum majora mala perpetrant coram Deo, apertè iniquitatis sit: & cum parva bona custodiunt coram hominibus, simulatè sanctitatis. Hinc est enim quòd Phariseis dicitur: *Li- Matt. 23*
quantas culicem, camelum autem glusientes. Ac si b
 apertè diceretur: *Minima mala discernitis, majora devoratis.* Hinc est quòd rursum ore Veritatis increpantur, cum audiunt: *Decimatis mentham, & ane- ibid. e*
ibum, & cuminum, & relinquistis quæ graviora sunt legis, judicium, & misericordiam, & fidem. Neque enim negligenter audiendum est, quòd cum decimari minima diceret, extrema quidem de oleribus maluit, sed tamè bene olentia memorare: ut profectò ostenderet, quia simulatores cum parva custodiunt, odorem de se * ostendere sanctæ opinionis querunt: * al.
 E & quamvis implere maxima prætermittant, ea tamen minima observant, quæ humano judicio longè lateque redoleant. exten-
 dere.

Admonitio XXXV.

Aliter admonendi sunt qui bona nec inchoant, atque aliter qui inchoata minimè consummant. Qui enim bona nec inchoant, non sunt eis pridè edificanda quæ salubriter diligant, sed destruenda ea in quibus semetipsos nequiter versant. Neque enim sequuntur quæ inexperta audiunt, nisi prius quam perniciofa sint ea quæ sibi sunt experta, deprehendant: quia nec levati appetit, qui & hoc ipsum quia cecidit

B b b b ij

nescit; & qui dolorem vulneris non sentit, salutis remedia non requirit. Prius ergo ostendenda sunt, quam sint vana quæ diligunt, & tunc demum vigilantiter intimanda quam sint utilia quæ prætermittunt. Prius videant fugienda quæ amant, & sine difficultate postmodum cognoscunt amanda esse quæ fugiunt. Melius enim inexperta recipiunt, si de expertis quicquid disputationis audiunt, veraciter cognoscunt. Tunc igitur pleno voto discunt vera bona querere, cum certo iudicio deprehenderint falsa se vacuè tenuisse. Audiant ergo, quod bona præsentia & à delectatione civitatis transitura sunt, & tamen eorum causa ad ultionem sine transitu permanitura: quia & nunc quod libet invitis subtrahitur, & tunc quod dolet invitis in supplicium referatur. Itaque eisdem rebus terreantur salubriter, quibus noxiè delectantur: ut dum percussa mens alta ruinæ suæ damna conspiciens, sese in præcipitium pervenisse deprehendit, gressum post terga revocet, & pertimescens quæ amaverat, discat diligere quæ contemnebat. Hinc est enim quod Hieremias misso ad prædicationem dicitur: *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, ut evellas & destruas, & disperdas & dissipas, & ædifices & plantes.* Quia nisi prius perversa destrueret, ædificare utiliter recta non posset: nisi ab auditorum suorum cordibus spinas vani amoris evelleret, nimirum frustra in eis sanctæ prædicationis verba plantaret. Hinc est quod Petrus prius evertit, ut postmodum construat, cum nequaquam Iudeos monebat quid jam facerent, sed de his quæ fecerant, increpabat, dicens: *Iesum Nazarenum virum approbatum à Deo in vobis, virtutibus & prodigiis & signis quæ per illum fecit Deus in medio vestri, sicut vos scitis: hunc à spiritu consilio & præsentia Dei tradidimus, per manus iniquorum affligentes interemissis, quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni: ut videlicet crudelitatis suæ cognitione destructi, ædificationem sanctæ prædicationis quanto anxie quærerent, tanto utiliter audirent.* Unde & illico responderunt: *Quid ergo faciemus, viri fratres? Quibus mox dicitur: Agite poenitentiam, & baptizetur unusquisque vestrum.* Quæ ædificationis verba profecto contemnerent, nisi prius salubriter ruinam suæ destructionis invenissent. Hinc est quod Saulus cum super eum cælitus lux emissa respicendit, non jam quid rectè deberet facere, sed quid pravè fecisset, D audivit. Nam cum prostratus requireret, dicens: *Quis es Domine?* Respondet ei protinus: *Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.* Et cum repente subjungeret: *Domine, quid me vis facere?* Illico adiungitur: *Surge & ingredere civitatem, & ibi dicitur tibi quid te oporteat facere.* Ecce de celo Dominus loquens persecutoris sui facta corripuit, nec tamen illico quæ essent facienda monstravit. Ecce elationis ejus fabrica jam tota corruerat, & post ruinam suam humilis ædificari requirebat: & cum superbia destruitur, ædificationis tamen verba retinentur: ut videlicet persecutor immanis diu distractus jaceret, & tanto post in bonis solidius surgeret, quanto prius funditus eversus à pristino errore cecidisset. Qui ergo nulla adhuc agere bona exeperant, à rigiditate antea suæ pravitatis, correctionis manu evertendi sunt, ut ad statum postmodum rectæ operationis erigantur: quia & idcirco altum silvæ lignum succidimus, ut hoc in ædificij regimine subleventur: sed tamen non repente in fabrica ponitur, ut nimirum prius vitiosa ejus viriditas exsicceetur, cujus quod plus infimis humor excoquitur, eò ad summa solidius levatur. At contra admonendi sunt qui inchoata bona minimè consummant, ut cauta circumspectione considerent, quia dum proposita non perficiunt, etiam quæ fuerant cæpta convellunt. Si enim quod videtur gerendum, sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerat

A bene gestum decrevit. In hoc quippe mundo humana anima quasi more navis est contra ictum fluminis confcedentis: uno in loco nequaquam stare permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc quod operatè est, pugnat. Hinc est enim quod per Salomonem dicitur: *Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.* Quia videlicet qui cæpta bona districtè non exequitur, dissolutione negligentie manum destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesiæ ab Angelo dicitur: *Esse vigilans, & confirma cetera quæ mortura erant: non enim invenio opera tua plena coram Deo meo.* Quia igitur plena coram Deo ejus opera inventa non fuerant, mortura reliqua etiam quæ erant gesta prædicebat. Si enim quod mortuum in nobis est, ad vitam non accenditur, hoc etiam extinguitur, quod quasi adhuc vivum tenetur. Admonendi sunt ut perpendant, quod tolerabilius esse potuissent rectam viam non arripere, quam arrepta post tergum redire. Nisi enim retro alpererent, erga cæptum studium nullo torpore languerent. Audiant ergo quod scriptum est: *Melius erat eis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrosum converti.* Audiant quod scriptum est: *Vinam frigidus es, aut calidus: sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo.* Calidus quippe est qui bona studia & arripit & consummat: frigidus verò est qui consummanda nec inchoat. Et sicut à frigore per teporem transitur ad calorem, ita à calore per teporem reditur ad frigus. Quisquis ergo amisso infidelitatis frigore, sed nequaquam tepore superato * exardescit * al. ut fervet, proculdubio calore desperato, dum noxio in tepore demoratur, agit ut frigeat. Sed sicut ante teporem frigus sub spe est, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccatis est, conversionis fiduciam non amittit. Qui verò post conversionem tepuit, & spem quæ esse potuit de peccatore subtraxit. Aut calidus ergo quisque esse, aut frigidus quæratur, ne tepidus vomatur: ut videlicet aut necdum conversus, adhuc de se spem conversionis præbeat, aut jam conversus in virtutibus inardeat; ne vomatur tepidus, qui à calore quem proposuit, torpore ad noxium frigus redit.

Admonitio XXXVI.

Aliter admonendi sunt qui mala occultè agunt, & bona publicè: atque aliter qui bona faciunt, abscondunt, & tamen quibusdam factis publicè mala de se opinari permittunt. Admonendi enim sunt qui mala occultè agunt, & bona publicè, ut pensent humana judicia quanta velocitate evolant, divina autem quanta immobilitate perdurant. Admonendi sunt, ut in fine rerum mentis oculos figant: quia & humanæ laudis attestatio præterit, & superna sententia, quæ & abscondita penetrat, ad retributionem perpetuam convalescit. Dum igitur occulta mala sua divinis judiciis, recta autem sua humanis oculis anteponunt, & sine teste est bonum quod publicè faciunt, & non sine aeterno teste est quod latenter delinquant. Culpas itaque suas occultando hominibus, virtutesque pandendo, & unde puniri debeant abscondentes detegunt, & unde remunerari poterant, detegentes abscondunt. Quos rectè sepulchra dealbata speciosa exterius, sed mortuorum ossibus plena Veritas vocat: quia vitiatorum mala intus contegunt, humanis verò oculis quorumdam demonstratione operum de solo foris justitiæ colore blandiuntur. Admonendi itaque sunt, ne quæ agunt recta despiciant, sed ea meriti melioris credant. Valde namque bona sua dijudicant, qui ad eorum mercedem sufficere humanos favores putant. Cum enim pro recto opere laus transitoria quæratur, æterna

Hier. 1. 6

Act. 2. 4

Ibid.

Act. 22. 6

Act. 9. 6

Prov. 13

6

Apost. 3. 6

2. Petr. 2

d

Apost. 3. 1

* al.

extref-

cit.

Matt. 23

retributione res digna vili pretio venundatur. De A

quo videlicet pretio percepto Veritas dicit: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* Admonendi sunt ut confiderent, quia dum pravos se in occultis exhibent, sed tamen exempla de se publicè in bonis operibus præbent, ostendunt sequenda quæ fugiant, clamant amanda quæ oderunt, vivunt postremò aliis, & sibi moriuntur. At contra admonendi sunt qui bona occultè faciunt, & tamen quibusdam factis publicè de se mala opinari permittunt, ne cum semetiplos actionis rectæ virtute vivificant, in se alios per exemplum pravæ æstimationis occidant: ne minus quàm se proximos diligant, & cum ipsi salubrem potum vini forbeant, intentis in sui consideratione mentibus pestiferum veneni poculum fundant. Hi nimirum in uno proximorum vitam minùs adjuvant, in altero multum gravant, dum student & recta occultè agere, & quibusdam factis ad exemplum de se prava seminare. Quisquis enim laudis concupiscentiam calcare jam sufficit, ædificationis fraudem perpetrat, si bona quæ agit, occultat: & quasi jactato semini germinandi radices subtrahit, qui opus quod imitandum est, non ostendit.

Hinc namque in Evangelio Veritas dicit: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.* Ubi illa quoque sententia * promittitur, quæ longè aliud præcepisse videtur, dicens: *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Quid est ergo opus nostrum & ita faciendum est ne videatur, & tamen ut debeat videri præcipitur: nisi quòd ea quæ agimus, & occultanda sunt, ne ipsi laudemur, & tamen ostendenda sunt, ut laudem cælestis Patris augeamus? Nam cum nos iustitiam nostram coram hominibus facere Dominus prohiberet, illico adjunxit: *Ut videamini ab eis.* Et cum rursus videnda ab hominibus bona opera nostra præciperet, protinus subdidit:

Ut glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Qualiter videnda essent, vel qualiter non videnda, ex sententiarum fine monstravit: quatenus operantis mens opus suum & propter se videri non quæret, & tamen hoc propter cælestis Patris gloriam non celaret. Unde sit plerumque, ut bonum opus & in occulto sit, cum sit publicè; & rursus in publico, cum agitur occultè. Qui enim in publico bono opere non suam, sed superni Patris gloriam querit, quod fecit abscondit; quia solum illum testem habuit, cui placere curavit. Et qui in secreto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit; & nullus fortasse vidit quod exhibuit, & tamen hoc coram hominibus fecit: quia tot testes in bono opere secum duxit, quot humanas laudes in corde quaesivit. Cum verò prava æstimatio, in quantum sine peccato valet, ab intentionum mente non regitur, cunctis mala credentibus per exemplum culpa propinatur. Unde & plerumque contingit, ut qui negligenter de se mala opinari permittunt, per semetiplos quidem nulla iniqua faciant, sed tamen per eos qui se imitari fuerint, multipliciter delinquant. Hinc est quòd Paulus immunda quadam sine pollutione comedentibus, sed imperfectis tentationis scandalum sua hac comestatione moventibus dicit:

Videte ne forte hac licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Et rursus: *Et peribit infirmus in tua conscientia frater, propter quem Christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* Hinc est quòd Moyses cum diceret: *Non maledices surdo,* protinus adjunxit: *Nec coram cæco pones offendiculum.* Sardo quippe maledicere, est absenti & non audienti derogare; coram cæco verò offendiculum ponere, est discretam quidem rem agere, sed tamen ei qui lumen discretionis non habet, scandali occasionem præbere.

De exhortatione multis exhibenda, ut sic singulorum virtutes adjuvet, quatenus per hanc contraria virtutibus vitia non excrecant.

CAPUT II.

Hæc sunt quæ præsul animarum in prædicationis diversitate custodiat, ut sollicitus congrua singulorum vulneribus medicamina apponat. Sed cum magni sit studij, ut exhortandis singulis servietur ad singula, cum valde laboriosum sit unumquemque de propriis sub dispensatione debitæ considerationis instruere; longè tamen laboriosius est auditores innumeros ac diversis passionibus laborantes, uno eodemque tempore voce unius & communis exhortationis admonere. Ibi quippe tanta arte vox temperanda est, ut cum diversa sint auditorum vitia, & singulis inveniatur congrua, & tamen sibi metipsum non sit diversa: ut inter passiones medias uno quidem ductu transeat, sed more bicipitis gladij tumores cogitationum carnalium ex diverso latere incidat, quatenus sic superbis prædicetur humilitas, ut tamen timidus non augeatur metus. Sic timidus infundatur auctoritas, ut tamen superbis non crescat effrenatio. Sic otiosus ac torpentibus prædicetur sollicitudo boni operis, ut tamen inquietis immoderate licentia non augeatur otiositas. Sic inquietis ponatur modus, ut tamen otiosus non fiat torpor securus. Sic ab impatientibus extingatur ira, ut tamen remissis ac lenibus non crescat negligentia. Sic lenes accendantur ad zelum, ut tamen iracundis non addatur incendium. Sic tenacibus infundatur tribuendi largitas, ut tamen prodigis effusionis fræna minime laxentur. Sic prodigis prædicetur parcitas, ut tamen tenacibus peritarum rerum custodia non augeatur. Sic incontinentibus laudetur conjugium, ut tamen jam continentibus non revocentur ad luxum. Sic continentibus laudetur virginitas corporis, ut tamen in conjugibus despecta non fiat fecunditas carnis. Sic prædicanda sunt bona, ne ex latere jubeantur & mala. Sic laudanda sunt bona summa, ne * despiciantur ultima. Sic nutrienda sunt ultima, ne dum sufficere creduntur, nequaquam tendatur ad summa.

De exhortatione quæ uni adhibenda est contrariis passionibus laboranti.

CAPUT III.

ET gravis quidem prædicatori labor est, in communis prædicationis voce ad occultos singulorum motus causalque vigilare, & palæstrarum more in diversis lateris arte se vertere: multò tamen acriori labore fatigatur, quando uni è contrariis vitiis servienti prædicare compellitur. Plerumque enim lætæ nimis conspersio existit; sed tamen eum repente tristitia oborta immaniter deprimit. Curandum est itaque prædicatori, quatenus sic tergatur tristitia quæ venit ex tempore, ut non augeatur lætitia quæ suppetit ex conspersione: & sic frænatur lætitia quæ ex conspersione est, ut tamen non crescat tristitia quæ venit ex tempore. Ille gravatur usu immoderate præcipitationis, & aliquando tamen ab eo quod festinè agendum est, eum vis præpedit subito nata formidinis. Ille gravatur usu immoderate formidinis, & aliquando tamen in eo quod appetit, temeritate impellitur præcipitationis. Sic itaque in isto reprimatur subito oborta formido, ut tamen non excresecat enutrita diu præcipitatio. Sic in illo reprimatur repente oborta præcipitatio, ut tamen non convalescat impressa ex conspersione formido.

B b b b iij

Quid autem mirum si mentium medici ista custodiunt, dum tanta discretionis arte se temperant, qui non cordi sed corpori medentur? Plerumque enim debile corpus opprimit languor immanis, cui languori scilicet obviari adjutoris fortibus debet, sed tamen corpus debile, adjutorium forte non sustinet. Studet igitur qui medetur, quatenus sic superexistens morbum subtrahat, ut nequaquam supposita corporis debilitas crescat, ne fortasse languor cum vita deficiat. Tanta ergo adjutorium discretionis componit, ut uno eodemque tempore & languori obviet & debilitati. Si igitur medicina corporis indivisè adhibita servire divisibiliter potest (tunc enim verè medicina est, quando sic per eam vitio superexistenti succurritur, ut etiam suppositæ conspersioni serviat) cur medicina mentis una eademque prædicatione apposta, morum morbis diverso ordine obviare non valeat, quæ tantò subtilior agitur, quantò de invisibilibus tractatur?

Quòd aliquando leviora vitia relinquenda sunt, ut graviora subtrahantur.

CAPUT IV.

61. Sed quia plerumque dum duorum vitiorum languor irruit, hoc levius, illud fortasse gravius premit; ei nimirum vitio rectius sub celeritate subvenitur, per quod festinè ad interitum tenditur. Et si hoc à vicina morte restringi non potest, nisi illud etiam quod existit contrarium crescat; tolerandum prædicatori est, ut per exhortationem suam artificioso moderamine unum patiatur crescere, quatenus possit aliud à vicina morte retinere. Quod cum agit, non morbum exaggerat, sed vulnerati sui, cui medicamentum adhibet, vitam servat, ut exquirendæ salutis congruum tempus inveniat. Sæpe enim quis à ciborum se ingluvie minimè temperans, jam jamque pæne superantis luxuriæ stimulis premitur, qui hujus pugnæ metu territus, dum se per abstinenciam restringere nititur, inanis gloriæ tentatione fatigatur: in quo nimirum unum vitium nullatenus extinguitur, nisi aliud nutriatur. Quæ igitur pestis ardentius insequenda est, nisi quæ periculosius premit: Tolerandum namque est, ut per virtutem abstinenciam interim arrogantia contra viventem crescat, ne cum per ingluviem à vita funditus luxuria extinguat. Hinc est quòd Paulus cum infirmum auditorem suum perpenderet, aut prava adhuc velle agere, aut de actione recta humanæ laudis retributione gaudere, ait: *Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa.* Neque enim ideo bona agenda sunt ut potestas hujus mundi nulla timeatur, aut per hæc gloria transitoria laudis sumatur. Sed cum infirmam mentem ad tantum robur ascendere non posse pensaret, ut & pravitatem vitaret simul & laudem; prædicator egregius ei, admonendo aliquid obtulit, & aliquid tulit. Concedendo enim lenia, subtraxit acriora: ut quia ad deferenda cuncta simul non assurgeret, dum in quiddam suum animus familiariter relinquitur, à quodam suo sine labore toleretur.

* al. dolore

Quòd infirmis mentibus omnino non debent alta prædicari.

CAPUT V.

SCIENDUM verò est prædicatori, ut auditoris sui animum ultra vires non trahat, ne, ut ita dicam, dum plus quàm valet tenditur, mentis chorda rumperatur. Alta enim quæque debent multis audientibus contegi, & vix paucis aperiri. Hinc namque per semetipsam Veritas dicit: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram?* Per mensuram quippe tritici exprimitur modus verbi, ne cum angusto cordi incapabile aliquid tribuitur, extrà fundatur. Hinc Paulus ait: *Non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus: tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam.* Hinc Moyses à secreto Dei exiens, coruscantem coram populo faciem velat: quia nimis turbis claritatis intimæ arcana non indicat. Hinc per eum divina voce præcipitur, ut is qui cisternam foderit, si opere neglexerit, corrueat in ea bove vel asino, pretium reddat: quia ad alta scientiæ fluentia perveniens, cum hæc apud bruta audientium corda non contegit, pæne reus addicitur, si per verba ejus in scandalum, sive munda sive immunda mens capiatur. Hinc ad beatum Job dicitur: *Quis dedit gallo intelligentiam?* Prædicator etenim sanctus dum caliginoso hoc clamat in tempore, quasi gallus cantat in nocte, cum dicit: *Horæ est jam nos de somno surgere.* Et rursum: *Evigilate justi, & nolite peccare.* Gallus autem profundioribus horis noctis altos edere cantus solet; cum verò matutinum jam tempus in proximo est, minutas ac tenues voces format: quia nimirum qui rectè prædicat, obscuris adhuc cordibus aperta clamat, nil de occultis mysteriis indicat, ut tunc subtiliora quæque de celestibus audiant, cum luci veritatis appropinquant.

De opere prædicationis & voce.

CAPUT VI.

64. Sed inter hæc ad ea quæ jam superius diximus, Scharitatis studio retorquemur, ut prædicator quisque plus actibus quàm vocibus insonet, & bene vivendo vestigia sequacibus imprimat, quàm loquendo quòd gradiantur ostendat. Quia & gallus iste quem pro exprimenda boni prædicatoris specie in locutione sua Dominus assumit, cum jam edere cantus parat, prius alas excutit, & semetipsum feriens vigilantior reddat: quia nimirum necesse est, ut hi qui verba sanctæ prædicationis monent, prius studio bonæ actionis evigilent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce: prius se per sublimia facta excutiant, & tunc ad bene vivendum alios sollicitos reddant: prius cogitationum alis semetipsum feriant, quidquid in se inutiliter torpet, sollicita investigatione depræhendant, districta animadversione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo componant: prius punire propria fletibus curent, & tunc quæ aliorum punienda sunt denuncient; & antequam verba exhortationis insonent, omne quod locuturi sunt, operibus clament.

* al. morient